

אתחיל הלכות מלאכות ואיסורי שבת כשיעתא דשמאי.

דין (כלל גדול 6) אמרו בשבת כל השוכה עיקר שבת ועשה [מלאכות הרבה] בשבתות הרבה אינו חייב אלא המאת אחת. והודיע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת והודיע שדאי שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל מלאכה ומלאכה, והעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא המאת אחת (כ) אמר רב הונא היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה [ימים] ומשטר יום אחד. אמר רבא כל יום ויום עושה כדי פרנסתו וההוא יומא לימדת דעביד מאתמול שתי פרנסות ודילמא אתמול שבת זה אלא כל יומא עושה כדי פרנסתו ואפילו ההוא יומא וההוא יומא במאי מינכר ליה (ג) בקידושא ואבדלתא. אמר רבא אם היה סכור אותו (ד) יום שיצא בו עושה

עמים לבניה

(6) שבת ס"ז ב', ועד ובפסקא הכל כלשון ה"ר"ף שם. (כ) שם ס"ט ב'. (ג) מ' כי כמה שאינו עושה רק צמצום כדי פרנסתו אין כוח היצר שלא ישבת מענין שבת שעל כן צריך לקבוע לו יום אחד בויוון ימים להיות לו לזכרון יום השבת ובמאי בקידושא ואבדלתא כדי לשינון סוכר את יום השבת לקדשו חובב קידוש והברלה עמש"ל בה' קדוש אות ס"ה. אך ולפ"ז לשון ומשטר רקאמר רב הונא קשה קשה שהדי אין שיסוד ביום הניחא יותר משאר ששה הימים שמתה [הדי] צריך יותר לומר ומקדש יום אחד] וזכאורה ה' נראה עש"ז להבדיל כתיבוצא קמא שכתבו התוס' שם. ד"ה עושה דבאותו יום אמרו לו להלך ית- משיעתא תחומין [וכן יהי] אמרו לו גם תצאנה תינן לד"א] וא"ש לשון ומשטר, אבל לסיים התוס' שם וכן קי"ל במש"ע ס' שם"ד דגם ביום זה הלך כמו שרוצה וכן לסי'ל חפציו [ולא מינכר תבול רק בקידוש והברלה] ע"ש לשון ומשטר צע"ק, והנה רש"י פ"י שם בקדושא ואבדלתא לזכרון בעלמא שיהא לו שם יום חלק כשאר ימים ולא השתכה שבת מטעם עכיל ומתנה מדבריו דמצד הדיון לא נתחייב בקידוש והברלה גם ביום זה ותמכה בעיני ההא בש"ס שם דף כ"ג ע"א הקשא הש"ס למה אין סב"כין ער דמאי ומשני אבוי דמסק דדבריהם לא בעי ברכה והקצו תחא יד"ש שני ג"כ ספק דבריהם וסב"כין [עפרש"י קידוש והברלה] ומשני כוונ' שלא ללול דבא סב"כין דגם ספק דבריהם בעי ברכה אלא דברמאי פסור דרוב ע"ה מעשרין ע"ש ובפרש"י ולפ"ז כאן שכל יום הוא ספק שמא חיוס יום השבת א"כ למה לא יתחייב גם בכל יום בקידוש חיוס כמו בשני ימים טובים של גלויות שמקדש בניהם ומדוע קאמר רבא כאן דההוא יומא לכר מינכר ל"י בקדושא והרי לרבא לשימתי גם ספק דדבריהם בעי ברכה וא"כ יתחייב בקידוש בכל יום, וכיוצא יקשה דאף קידוש על הכוס רק דרבנן אבל לקדש ולהבריל דבריים לכ"ע מה"ת וא"כ סב"כילא יתחייב ספק לקדש בכל יום לכ"ע והמתני על הספרים שלא העירו מהו, וצ"ל שם"ע קידוש שחיא לזכרון קדושת השבת היא רק היכא שאסור בעשיות מלאכה אבל בג"ד שערשה מלאכה בכל יום ואינו שוכה ותי יהי הקידוש כרתתי דתתי ומה שמחייב לקדש ולהבריל ביום השביעי שסור פרש"י שחיא רק לזכרון בעלמא שלא השתכה שבת ממני לגמרי, אבל נראה דוחק דהרי עיקר קידוש מה"ת היא רק בלילה וכשעושה ביום כדי פרנסתו א"כ בלילה בוודאי אמור בעשיות מלאכה לגמרי ולמה לא יהי מחויב לקדש בלילה, והאיתי להנאכר"ק לבוב בשואל ומשיב מדודא ד' ה"ג ס' קכ"ו שכתב להביא ראיה למ"ש הרשב"א דבספק קדא ק"ש חייב לקרות גם עם הברכות דאף דברכות דרבנן כיון שמחויב לקרות מספק חייב לקרות גם בברכות כעיקר התקנה והביא ראיה מש"ס הג"ל דאמרינן דההוא יומא מינכר ל"י בקידוש והברלה דשבת הלשון סומעם ומקדש ומבריל

מלאכה כל היום כולה משימא מאי דתימא כיון דבשבתא לא נפיק במעלי שבתא [נמי] לא נפיק האי בחמישה בשבתא נפיק אישתרי ליה למיעבד תרי יומי קמיל וימנן דמשכח שייחא ה' זמיקרה ונפיק, ובסמקא ו' הכי אלו הן שורשי האיסורין האסורין בשבת והכללות הכוללת את רובן אבות מלאכות ותולדותיהן והמשא שלא להציא ושלא לצאת אנשינו בכלי זין ועדיי' זב וכסף חולתן לנשינו ולבהמתנו הקשרים אשר אין לנו לקרשן בשבת ונמ לא להתירן וצאת התחום ונפילת הכלים בבתים ומה שאין לנו רשות לאכלו ולא לשתותו והרבוך שאסור בשבת האסורין משום ז' שבות ומשום רשות ומשום מצוה בשבת וכוזם טוב ואעפ"י שאינן אסורין בשום מלאכה:

עתיים לבניה

גם על הכוס אף שאין זה רק חיוב סדרבנן והאיך יעשה מסק קידושא ואברלתא מ"ז דכיון שהיוב בשבת מסק כחיוב לברך ג"כ מסק עכ"ד שם עיי"ש וחמא אני כי במח"כ שכל רביון אלו שלא בהצנחה שהרי באמת כל ששת הימים הוא מחיוב בשמירות שבת כמו יום השביעי ואין שום הגבלת בנינים לרובא דלוח היא דפריך הש"ס וההוא יומא כמאי מינכר לוי [דקדא לוי ר"ח ומסר יום אחר] וא"כ לירודי' דכיון שהיוב בשבת מסק מחיוב לברך ג"כ מסק א"כ בוודאי בכל ששת הימים ג"כ מחיוב לקדש מסק והדרא קיש' לזכותא והתמי יומא כמאי מינכר לוי, וגם אחמא עליו רמא הוצרך לרהשב"א לה כמא שנקמא י"ל שאין הרמין שזה הדתם שקרא ק"ש ס"ל להשב"א שקרא גם בברכות כעיקר התקנה אבל כאן שאינו עושה כלום עד דלא השיבא כזה היכר שבת כלל שפיר י"ל דקידוש והגבלה שעל הכוס שהיא רק סדרבנן אינו מ"קדש ומבדיל מסק, אמנם יותר חי' לו להעיר מש"ס פורש בשבת הג"ל רבא באמת ס"ל דגם סק דבריהם בעי ברכה ולוח לירודי' שקדש ומבדיל, איברא דדוכיבם כפ"ג מה' הנחה סק כמאיו דסק דבריהם לא בעי ברכה וכתב הרמ"ם שם בשם תנאונים דס"ל דגם רבא לא פליג על אכיו [אלא דמוסיף דדמאי גם סק לא חוי] ודלא כפרש"י הג"ל והראב"ד שם, אבל עכ"פ קשה קישויתונג דהרי קידוש בתפלה דהיא דאורייתא בוודאי מחיוב מסק לכ"ע וא"כ חיוב זה הוא גם בכל יום ויום, ובע"כ צ"ל כמו שתרצתי לעיל וצ"ע עכ"פ לפי הסבוא כפרש"י שזה שמקדש היא רק לזכרון בעלמא ג"ל שאין לו לקדש וכן להבדיל רק בתפילה ובה יספיק לזכרון להיות האי יומא; מינכר לוי אבל א"צ לקדש ולהבדיל גם על הכוס וגם אסור משום ברכה שא"צ והבין, ו' נוסחתינו מקצת יום, והכוונה שסכרו במקצת שזונו כמה ימים כיום יציאתו אבל לא אינו יום עיי"ש, ה' מכאן קשה לשיטת הר"ה פ"ק דשבת דגם לצאת כשיירא למכרז אסור ג' ימים קדם השבת א"כ חי' להשיס לומר והאי בתלתא בשבתא נפיק ואישתרי לוי למיעבד ארבעה יומי, וי"ד דגם כמא שיירא האיך נפיק ומה ראי' למה שהברעתי למעלה בתלכות ע"ש אות ג' וי"א דלא כתר"ה ורק לפרוש בספינה אסור בתוך ג' ימים קדם השבת ע"ש אך י"ל לשיטת הר"ה דס"ל רלצורך מו"ם הוי כלצורך מצוה רכותר גם לפרוש בספינה בתוך ג"י ולוח כיון דהפורשים במדבר סתמא לאו למייל אלא לצורך מו"ם פורשים ולוח סתר אף בע"ש אלא דפורש בעצמו ע"י רוב אינו פורש בע"ש וקמ"ל דבמשכח שייירא נפיק גם בע"ש, שר"י בשעית סי' שמ"ד שסרמו כזה לחצובת מחר"ם די בושן סי' כ"ה ואינו תר"י, ו' נכתוב על הגליון לשון מועתק מהלכות פסקות חקדמן, ז' משנה ביצה ל"ז ע"ב, ולשון חסנה שם כ"ג שחייבין עליו משום שבות רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו ביו"ש ואילו הן משום שבות וכו' וטוים כל אלו ביו"ש אסור ק"ו בשבת וסוים חסנה אין לו ביאור דהרי אדרבא פתח ברישא לומר דאסורין גם ביו"ש כמו בשבת ונרחק בזה בתוס' יו"ש שם, ואמנם לשון המשנה בירושלמי כל שהוא משום שבות משום רשות משום מצוה חייבין עליו ביו"ש ואלם בתו"ש שם כתב דס"ם גם להנחמא בירושלמי דהי בע"כ צ"ל דמה דמתח לומר כל שהוא משום שבות וכו' היינו בשבת דאל"כ מאי שבות רשות ומצוה איכא ואחויכא קאי ע"ש, ואמנם אני וכותי ומצאתי בברייתא בתורת חנוים פ' אחרי דאמסכתו אקראי ד"פ אחרי ופ' אסור דכתיב ביום הכפורים שבתון לאסור כל הני שהם משום שבתות רשות ומשום שבתות מצוה כדנהשבו במשנה ביצה הג"ל ע"ש ועפ"י נוסחת משנה בירושלמי מדוקדקת והיינו דקאמר תחלה רכל שהוא משום שבות וכו' והכונה דאסור שבתון אלו ביו"כ דכתיב בוי' שבתון לאו דווקא ביו"כ אלא תהי"י ביו"ש דאסורין והיינו דטוים שכל אלו ביו"ש אסור לאסור כמו ביו"כ וק"ו בשבת

ר' יוחנן מתניתין, אבות מלאכות מ' חסר אחת (ה) תורע ותורש והקצר והמקצר והדש
 החזרה הבורד והמוחן והמרקד והלש והאנפה, הוצא את הצמר והמלכנו והמסננו
 והצובעו והמחזו והמסוך והעושה שתי בתי נידון והאורג שני חישין והבוצע שני תומין
 והקישר והמתיר והתופר שתי תפירות הקודע על סנת לתפור שתי תפירות, הוצא את
 הצבי והשוחפו והמסושו והמלחו והמעברו והמחוקן והכותב שתי אותיות והמחוק ע"ס
 לכתוב שתי אותיות, הבונה והסותר, המכבה והמבעיר (ט) המכה בפטיש המציא מרשות
 לרשות דרי אלו אבות מלאכות מ' חסר אחת, הגי כלהו אבות ניגרו משום דחשיבי
 דהו במשכן אבל הכי נמי חייב סקילה העושה אחת מתלדותיהן במיד כשם שחייב
 על האבות כדנרסינן בתחלת כ"ק (י) נבי שבת תגן אבות מלאכות מ' חסר אחת
 תלדותיהן כיוצא בהן ל"ש אב המאת ול"ש תולדה המאת, ולא שנת אב סקילה ול"ש

עתיים לכינה

ועלה לשון המשנה מתוקן לכתוב, והנה ראיתי עוד להעיר בכאן מה שמצאתי בתורת כתבים שם
 ולמדו מקרא דכתיב וכל מלאכה לא תעשו אין לי אלא מלאכה שחייבין עליה כרת שלא יכתוב
 שתי אותיות ולא יארגו שני חישין וכו' מלאכה שאין חייבין עליה כרת שלא יכתוב אות
 אחד שלא יארגו דש אחד וכו' ת"ל כל מלאכה ריבה ע"ש ונפלאות על הגאון בשו"ת חכם
 צבי סימן פ"ו שכתב להרש"ר דגם לר' יוחנן דס"ל חצי שיעור אמר מה"ל היינו רוקק באיסורי
 אכילה כדילוף בברייתא מקרא דכל אוכל חלב כמבואר בזמא ר"פ יו"ח א"ל אבל כמלאכה שבת
 ושאר איסורי תורה לית בהו ריבוי דקרא לכ"ע חצי שיעור אמר רב סדבבן עיי"ש"ב וכן ראיתי
 גם בצ"ח ברכות דף ס"א ע"א שכתב להרש"ר כן מרעתי' רנפשויה (ולא תביא מה"צ הצ"ל)
 והמה אני על תימן גברי רבובי אלו שנעלם מהם כרייתא שפורשת בתורת כתבים הג"ל דכאמת
 דס"ל לרבות מקרא דכל מלאכה לאסור גם חצי שיעור כמלאכה שבת ויו"ח"כ ומסילא לר' יוחנן
 דס"ל רמה דנתיבת בברייתא מכל חלב לאסור ח"ש והוא דרשה גמורה מה"ל תת"ד ח"ש
 כמלאכות שבת ולמדו בברייתא הצ"ל סריכוו דכל ראסור מה"ל ומסילא נלסוד מהו ג"כ דהת"ר
 בכל איסורי תורה לר"י ח"ש אמר מה"ל, ובגליון תה"צ העיר עליו אבא מארי ז"ל מרש"י שבת
 ע"ד ע"א דמבואר דס"ל דגם כמלאכה שבת ח"ש אמר מה"ל וקטמו כוח במל"ס פתי" מה'
 שבת וגם המה לא התיגשו מה"ל הג"ל (ה) שם ע"ג א', וברמב"ם ח' שבת כתב תורש והזורע
 נקים עפ"י המדר, ובמפרא בוף ע"ז רע"ב הקשו מרע תגי תגא זורע תחלה ומשני דתגא בא"י
 קאי זוריע ברישא והדר תרשין ולפי מרש"י שם משמע דכוונתו במשפלת לר' רבישה דראשונה
 גם אתר זריעה תרשין וקמ"ל דגם על תרישה שניה חייב משום תורש (ולא רק משום זורע)
 ע"ש וכ"כ בח"י המאורי שם ולפ"ז הו"י לו גם להרמב"ם לבאר דגם על תרישה שאחר זריעה
 חייב משום תורש, ואלם באמת לשון הגמרא מורה יותר דהכוונה דלא הו"י בא"י תרשין קודם
 זריעה כי אם לאחר זריעה וכאמת גם בסדר המקרא מצינו כן בס' תגא דכתיב לא תורע וכו'
 לא תתורש וכו' וכן תגן כמשנה ב"ב ריש מ"ק לא יתפור מרחיקין את הדעיים ואת המדרישה
 סן הכולל מוכה מכל זה ולא הו"י בא"י תרשין רק אתר זריעה, והא דהקשו הש"ס ב"ב דף
 י"ט סע"א שם מרחיקין את הדעיים והיופוק לר' משום תרישה ומשני לר' ולא משני דתגא
 בא"י קאי זוריע ברישא ו"ל דכוונת הגמרא לתרץ דיצודי לפעמים דליכא תרחקו רק משום
 זריעה ולפעמים רק משום תרישה כדקאמו שם אה"כ ג"כ משום תרישה ותיופוק לר' משום זרעים
 ומשני בתורש לאילנות עיי"ש"ה ועקין זה בריש סס' ברכות ג' סע"א מפני החדש וכו' ע"ש
 כנלפענ"ד ועיין מ' הון עשיר שם, (ט) גם זה שלא עמ"י המדר ועתי"ס שם דע"ג רע"ב ואיני
 מבין דברייהם דמ"ס קשה מרע הקריפו מכבה למבעיר ועיין תוספ' יר"ש שם, ובנוסחת תרי"ף
 באמת המכבד והמכבה, ועיין בח"י המאורי מ"ש ליישב על נכון, (י) צ"ע הא דכתב תחלה
 משום דחשיבי דהו במשכן לפני המבואר בריש כ"ק שם אין זה רק לר' אליעזר דמחייב אתחלה
 כמסוק אב משא"כ לר' יוחנן כחכמים רפליגו ליתא ליהא מעמא ע"ש, וצ"ל דס"ל לרבינו
 דלחכמים ג"כ צויכין לפעם זה דאל"כ האידך נרע איזהו אב ואיזהו תולדה וכו"כ באמ"ו לכ"ק
 שם בשם הרא"ש וכן מבואר בתוס' שבת דף מ"ט ע"כ ד"ה כגבר, ונראה משום דמה דאמרינן

תולדה סקלה ואמאי קרי לה אב ואמאי קרי לה תולדה דאלו עבד אב וכו'. תאנא י"א) הוורע הוומר הנוטע המברך המרכיב כולן מלאכה אחת הן, קמיל העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חמאת אחת הלכך מי שזורע ונוטע ומברך המרכיב וניכש והשקה מים וקצר תבואה וכו' ענבים ונדר תמרים ומסך זיתים ואיה תאנים אינו חייב אלא שתיים אחת משום קצור ואחת משום זורע דכלהו [מלאכות] בוגי תרתי אינו, ודי אליעזר מיהייב אתולדה במקום אב דתנן התם בכריתות י"ב) אמר ר' עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת וכו' ולא אודי ליה ר' עקיבא ואין הלכה כר' אליעזר נמצאת אחת אוסר אין אדם יודע בהעלם אחר יותר מארבעים חמאת חסר אחת, לפי שאילו עשה אלף אלפי מלאכות כולן אינן יצאת מאבות הללו ותולדותיהן ומה שפירשנו לענין חילוק מלאכה:

ר"ב אמר ר' אבא י"א) אמר ר' חייא בר אשיי אמר רב וומר חייב משום נומע הנוטע המברך המרכיב חייב משום זורע ופי' המברך דמקבר דמקבר קיבא בארעא ובא להודיע שכולם מלאכה אחת הן ואם עשאן כולן אינו חייב אלא אחת אלא מיזו אשמעינן שיש תולדה לתולדה וכולן תרוין אל עיקר האב. וומר היי המטעם מגדלת במקום שומר ומקופה בזמירה לסיכך הוי הוומר כנוטע הנוטע עצמו אינו אב אלא חייב משום זורע כי הנוטע הוא הקובע ייחוד מן שרבים בארץ להתגדל הוורע היא המכסה זרעים להצמיח, אמר רב כהנא אם זמר וצריך לעצים הרי היא כנמילת העצים, י"ד) דנפיעה

עתים לבינה

דל"ט אבות מלאכות הם המלאכות שהיו נמשכן וכן אמרו שם ברמ"ט ע"ב דאין היובן אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה נמשכן היינו כח דהיו נחוצים למעשה גוף המשכן אבל המלאכות הנחזקין במעשה הקרבנות וקטורת ויה"ח"ט אין להם ענין למלאכה שבה כרתמתה הש"ס ברע"ר ע"א דנקים תנא אמיה דלא היה במשכן והרי היה אמיה בלחם המנוח וכן במלאכת שחיטה פרש"י דשחיטה לא ה' במלאכת המשכן והרי ה' מוכרת בקרבנות המידון מ"ו פשוט במ"ש וב"כ להדיא בחו' המבוי שבה שם ולפלא בענין דברי המאורי בחו' ביצה ר"א שכתב דלדעת קצת מפרשים גם מלית כשר בשבת הוי אב מלאכה דתא במשכן מלית איברים היה ש, והדברים קשים כי מה צורך ה' מלית אברים ללמלאכת המשכן ולא היו מלית אברים רק בקרבנות שאין זה שייכות למלאכת המשכן, והנה מצאתי בשר"ת תרמכ"ט דפוס ליופציג בחו' להלכות שבת כתב בשם רב האי גאון שאיזו מלאכות מהאבות הנזכרים היו בקרבן המיד ובקטורת עי"ש ואם אין זה מהתקנות תלמוד טועה הדברים שלזאם וכמ"ש וצ"ע ג, י"ח) שם ע"ג כי דברי רבינו הם מצו' ר"ה שם, ועפרש"י שם דכל הני אב כלאכת זורע הן אלא זורע שוך כדורעים ונוטע באילנות [וכן כבריך ומרכיב וזמר] והנה להרמב"ם חייב על זורע בכל שחו אבל רש"י כתב ברע"ג ע"א סוף ד"ה האופת ושיעורן של כל אלו כגרוגרת ומה היתה כמס' כפתוחה כוללת לרש"י גם במלאכת זורע אינו חייב אלא בשיער כגרוגרת, ונעלם מסנו דלשון רש"י היא לשון היודלמי שבת שם כל אילין שיעורויא אם לאוכלין כגרוגרת, ועיין ג"כ בפ' רבינו הננאל שכתב דצריך שיעור זריעה, ולפ"ו צ"ע כנוטע דמחויב משום זורע ודרי נוסע היא דנוטע בארץ [או מרכיב באילן] ייחוד מן שרבים להתגדל ועיין בדברי רבינו במסך ואיזו שיעור צריכין כזה דלא שייך כלל בנוטע לומר שיהי' שיעורו' שיהי' ייחוד כגרוגרת כמובן וגם בזרע ג"כ קשה מה ענין להצריך בזרע שיהי' כמות הזרעים כגרוגרת דבשלמא כמלאכת קצירה ואילין כיון שגוף הדבר היא לאכילה אמרינן דבפתוחה כגרוגרת לא חשוב אבל בזרע דגוף הזריעה אינו לאכילה אלא להתגדל וא"כ מה ענין להצריך שיעור הזריעה בשיעור שהיא חשוב לאכילה דהשתא, איך על כן ה' נראה דאי גם בזריעה צריך שיעור כגרוגרת היינו בשיעור שיהי' אתר הגידול וכן היא בנוטע דכל דאפשר בזריעה זו שיהי' אתר הגידול כשיער גרוגרת שוב הוי שיעור חשוב וצ"ע ועמ"ש לקמן באות י"ד, י"ב) מ"ו ע"א, י"ג) שבת שם ע"ג ע"ב, וכל דבריו כפי' הר"ח, י"ד) צ"ל כנמילת העצים כקצור ובמה דמועיל לגוף הנפיעה וכו' ועיין כפי' ר"ח

להתגדל בנוגע חייב שמים, אמר רב יוסף האי מאן דקטיל אספתא בשבתא חייב שמים אחת משום קוצר ואחת משום נומע, אמר אבין האי מאן דקניב סילקא חייב שמים אחת משום קוצר ואחת משום נומע:

רכא תנא התומר התורש התורשין כלן מלאכה אחת הן, התורש אע"פ שיש המירה תורשין נעיצה תורשין לייפות בקרקע שהיא צריך לה בשדה בכלל תורש היא

עתים לבניה

שכתב בזמן שיש שיעור קצירה ושיעור זריעה ומה מבואר ג"כ כמ"ש לקמן אות . . . ולא כדרכי מנהג חינוך עיי"ש בדברינו, והנה שיעור קצירה לאכילה וכן מעט ודש ושאר כל המלאכות עד תאופה שיעור כולן מבואר והיא כנודעת, וראוי לי לבאר כאן דבר חנוגע לכל המלאכות וז"ל גם לכמה ענינים בשיעורי תורה, והנה זה ידוע דקמח נתרבה אחר שהינה עדי"ס מן כח חיסין נעשה כדו ורבע קמח, והנה האוכל הפים מנומעים בססה או חמים סכלאי חטים אינו חייב עד שיאכל כוית חמים ובפתות ספור, וסעתה יש לשאול שני בנ"א שכל אחד היה לו פתות סכוית חמים והאחד אכל החיטים בעניינות והשני פתגם ואכל כל הקמח אשר בריבוי הקמח יש כשיעור כוית קמח הנה הראשון יהי' פתור שהרי פתות סכוית אכל והשני יהי' חייב שהרי אכל קמח בכוית וזה דבר שאין המכרא סוכלת רשני בנ"א שאוכלין תבואה בשיעור שוח אלא שוח אכל בעניינות וזה ע"י שהינה יהי' זה פתור זה חייב ודרי בעצם לא נתוסף תבואה בהשחינה, וזו שאלות הרב בס' מנחת חינוך [במלאכת חינוך] ואני מסיף להגדיל הסודרה כי ידוע שאם נעשה עיסת ויניחה להחזיק אוי תתרבה העיסה בכמותה ועוד יותר אחר האפיה וא"כ יהי' יוציור שאחד יאכל חמים מעט פתות סכוית ושני בנ"א אכלו כשיעור חמים של זה אחר שהינה והתחככות העיסה והאפיה שאז חי' בו כשני חמים ויהיו שניהם חייבין וזה נראה תמורתן יותר שכשיעור שוח יהי' אחר פתור ושנים חייבין, ובפתורן שאלה זו העלה הרב מנ"ח שם דהו ודאי דקמח תוי כתפת כי מהיבין יתרבה הכמות שיהיה ע"י שהינה יותר מאשר היה קדם שהינה אלא בע"כ שעי' הסחינה נהפדו תהליקים ואינו מדוכק כמו שהיה מקדם בהיות חמים ולפי"י יש לנו לשער בכל סנות התורה אלא כמה שהיו בעודה חיים ובמלאכת שבת החייב בפתות כשיעור נודעת היינו שהתבואה צריכה להיות כנודעת וסיים וז"ל וברור, ולפי ההלכות שיעור שאור ופת המין כססה דחייב בכוית ג"כ בכוית חמים משערינו ואני שואל אותו סעתה כי יאמר נא לי באיזו חמים נשער כמו שאכל כוית פת או קמח המין כססה או של כח"כ או כמלאכת שבת וכיוצא אם אין החמים לפנינו כי ידוע שיש מיני חמים שהם שמים בגדל וסין אחת רעה וסין אחת בינונית המציאה קמח יותר וסין אחת המציאה קמח הרבה, ואין לומר כזה שנשער בחיטים בינונים כהאי דתגן כמס' כלים פ"ו משנה ה' עד משנה פ' שזה שייך דווקא חטים בגדל אבל כגון הלא זה שאכל יותר סכוית קמח אם נשער אותה בחמים בינונים יהי' כשיעור כוית חמים ודילמא אכל קמח זה מהחמים היפות ונמצא שבעודה חיים עריוין אין בהחמים כשיעור כוית בקמח זה, וגם אם נדחק לומר דכח"כ אמרינן ספק נפשות להקל וכן בחיוב סלקות ונשער רק בחיטים היוותר יפות, הגני שואל עוד שני בנ"א אחד חי' לו כוית חמים רעות ואחד חי' לו פתות מעט סכוית חמים יפות ופתותו שנים ויצא קמח מהחמים היפות עוד יותר קצת מאשר לזה שהי' החמים רעות ואכל כל אחד כלן הקמח מהחמים שלו ולדעת הרב מנ"ח הנ"ל הראשון יהי' חייב שהרי חי' כוית חמים והשני יהיה פתור שהרי בעודה חטים היו פתות סכוית האין זה הלכת מקופות הלא הראשון יצאק כתוך צפנתי ונלוו כל חיוב שלטו היא מצד אכילת איסור והלא הכיורי אוכל קמח יותר סכני ולמה יהי' הכיורי פתור ואני אהיה חייב, ועוד בה"ב כי הוא הציג תבתון השאלה בפתות סכוית חמים כמותה ושוב שהגן וזהו חי' אפסד מקום לטעות ולומר דמשערין כבתולת כשהי' חמים אבל מה יאמר בפתות סכוית חמים משומרת וסודתן ונתחמטת הקמח אחר שהינה או אחר לשה או אחר אפיה האם גם כזה יאמר דפסדו לפי שבעודה חיים אחר שהינה זית או ענין לשער כוית פת המוצה בכוית חמים משומרת וכי כוית חמים אסרה תורה והתורה לא אסרה אלא כוית חמים כל דבר שחייא המין ואם יאמר דכח"כ באמת נשער כדשחמא הנה חשבו השאלה למקומה שני בנ"א אחד חי' לו פתות סכוית חמים ממומרת והשני כשיעור זה

וכל המירה ותרץ ונעצה שהיא צריך להן בבית בכלל בונה הן אלא שכל השוואת פני קרקע בשדה משום הורש הוא כגון המדיר המעדר והמכבר שהיא משוה נטות המעמקע נושים המסקל הממלא נקעים שתחת יתים העושה עוניות לנפנים כל אלו

עמים לבנה

משוואת רשניהם טוח כל אחד החסים שלו וינא הקמה שוח ונתחמזה קמת של השני והם אכלו כל אחד כסמח קמה שלו הגה תראשון יהי' ספוד החשני יהי' חייב והלא שניהם אכלו קמה הינא משיער חיסים שוח בשוח, אבל בירוחן של דברים בוח לדעתי דבכל שיעורי תורה כוית ובכיתה וכו' כבולן משעינן בכל מאכל כמו שהיא בכמותה כשעת אכילת האיסור אם הם חסים משעינן בכוית חסים ואם אוכל קמה יש לשער בכוית קמה ואם אוכל עיפה בכוית עיפה ואם אוכל פת בכוית פת ובחדאי אם יש בהמאכל הלול יותר סכפי דרך המאכל תדעו צינין למעך הללה אבל כשהיא מחובר ברפיון חלקים כדרכה בהתאחדות הנתנו כמאכל זה אין לחסר כה לצורך כלי אומנות למעך רפיון החלקים עד שיתחברו לגוף אחד כיבו המחובר בתולדה ורבו' מפרש ברמב"ם בפת"ם פ"ג דשחרות מ"ג ח"ל ואדויעך הגה עיקר אחד היא שחשעורים כולן אמנם נשמור בהם שיער תגדל ולא גביום לרפיון החלקים והתחשבות לא לענין הסומא ולא לענין איסור היתרי עב"ל, ותסתון השאלה ששאלנו היהבן ראובן ושמעון שיש לכל אחד מהם כוית חסים המצויים וראובן אכל בעודן חסים ושמעון טוחן חסים שלו ואכלן קמה שראובן יספוד ושמעון יהי' חייב אף ששמעון לא אכל קמה מחסים יותר מראובן הגה כשאלה זו מצינו מפרש בגמרא בש"ס תליון דף ק"ב ע"ב א"ל אבוי לרבה ומי איכא מידי ריאלו אכיל לוי' אורח לא מצינו ואכיל ליה תמי ומחוייב, א"ל אין, זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו ע"ש ואם תשובת רבה מספק באכילת מאכל שיאכלו שני בני"א שצורתה וענינה אחד וחס"ם זה יתחייב וזה יספוד מצד השתנות המחשבות שזה מחשבו דק לאכר וזה מחשבו לשלימה ע"ש הגה כש"כ היכא שצורת המאכל נשתנה בין זה לזה ונשתנה גם בהתראות הכמות שוח אבל חסים פחותין כוית חיים אכל קמה או פת כוית [כפי דרך התחברות המאכל תדע] הגם שזו הקמה או הפת הם מחסים פחותין מכוית מה תיבס הוא שזה יתחייב וזה יספוד ולא מיבעי' למ"ד הנאות גרונה בענין דרי נתנה גרונה בכוית אלא אפי' למ"ד הנאות מעין בעין עש"ם תליון ק"ג ע"ב הגה גם בכח"ג הנאות מעין בכוית איכא שנתמלא התנאה בגדל של כוית כי חשיבת הרב בשיער כוית תלוי בגדל כוית הנראה למראית העין כפי התחברות הנתנו כמאכל זה כי הוש וראות מספרות בחשיבות הדבר אף לתועיל גם להשביע לו עש"ם יוסא דף ע"ד סע"ב, ובדרך כלל אין לנו לשער אלא כוית בכל מאכל כפי ערך כמות המאכל ההוא והלא גם חסים הכוית שבו היא ברפיון חלקים יותר תרבה מכוית שהיא חיבר אחד בתולדה ובתורה כי שיעור כוית בכל מאכל בריווי' משעינן והדמיון שדיסה הרב מנ"ח לוח דש"ס נטות נ"ד ע"א כפתוח מכוית בשו שהתם ועמד על כוית דפסוד האוכלו סת"ת כיון דמעיקרא לא הוי בי' ע"ש מלכד שהסוגי' סתרת לש"ס שבת דף צ"א ע"א כמו שהשאריו תהום' שם כמנחות בתיבס ונתחק בזה תרמב"ן בחי' שבת שם, הגה באמת אינו רמיון כלל לנ"ד שהרי באמת גם בבשר קי"ל דבשר עגל דרך בכוית ובשר בהמה זקנה בכוית אף שבשר העגל הרוך הוא ברפיון חלקים יותר מבשר בהמה זקנה אלא דבבשר פתוח מכוית שנתחם ועמד על כוית הרי הבשר לא נשתנה כלל אלא שע"י סיבה נפתח ונתרפו חלקיו יותר מדרך חיבורו הנתנו בו והסיבה תהוא לא ותועיל בו שום השתנות לא בעורה ולא בשם מעיקרא בשו והשתא בשו וכיון שחשיעורו בו היא בגדל כוית כפי שהתא בשו באכילתו הנתנו בו והתיבה זו באמת באכילתו הנתנו בו אין בו כוית אלא שנתרפו השתא חלקיו יותר ע"י סיבה מסויית ה"ז ככל רבר הלול הקי"ל רצורך למעך הלולו [ומ"ם מרובגן אמור כיון שלא נראת הלול להריא], אבל בחישים שנתחם לקמה דמנים חדשות כמו לכאן זכנ קמה שנעשה עיפה שנשתנה בהשתנות השם ובהשתנות הצורה כפי הנתנו לחיות בדרך אוכלי בני"א והתורה לא חייבת בכוית חסים המצויים אלא בכוית חסין וכן חדש או כה"כ וכיוצא הנה כוח פשוט דכל מאכל כפי ענינו הנתנו בו משעינן בי' כשיעור כוית חסים בכוית חסים קמה בכוית קמה עיפה כוית פת בכוית פת והדברים כדורים אצל ועשרת"ג וב"ה מדר"ק אר"ח מ' ל"ח, זולת גבי חייב חלה דרשם משעינן חסיר רק בקמה שחבר נאמרה והלכה חמשת רבעים קמה ועשר"ה הרא"ש והרשב"א וכו"ד סימן שכ"ד, אלא דגבי חיוב מלאכת שבת

המפורשים בתלמוד ארץ ישראל משום תורש ולפום הכי אמר רב ששעת (טו) היתה לו נבששית ונמלה בבית חייב עליה משום בונה שהוא משוזה את ביתו ובשדה משום תורש, וכן דאביי דאמר היתה לו נומא ומטמה אף זה משוזה פני אדמתו בבית חייב משום בונה בשדה חייב משום תורש, אמר ר' אבא (טז) התורם נומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פסור עליה מי איצ לחסירה אלא לעפר בעלמא היא צריך נמלה העפר אינו מלאכה וחסירה שחמר זה לא חשב עליה ולא הו' צריך לה לסיכך פסור עליה ואפילו לרבי יונה (י) שדרי הוא מקלקל הבית או השדה בשביל צרכה לעבודה הא מילתא שריה רבנן כהדרים התלוין בשערה מקרא מעט והלכות מרובות כמפורש יח) בהכל חייבין בראייה:

רכב תנא הקוצר והבוצר והגורד והמסך האורה כולן מלאכה אחת הן. אמר רב פסא האי מאן דשדא מיסא לירקלא ואתיר תמי חייב שתים אחת משום תולש ואחת משום ספרק (יט) רב אשי אמר אין דרך תלישה בכך (כ) וכורבן אשי

עתיים לבינה

בשוחן וכן האומה כזה אני מסופק אם בעיני דווקא שיפתן שיעור חסים כבגרוגרת או חייב גם בסחן כשיעור שיהי' קמח כבגרוגרת וכן באומה מי בעינין שיאמח עיסה כבגרוגרת או חייב גם באמה כשיעור שיהי' פת כבגרוגרת אחר אפיה ולא סעד רמין התלקים אלא שאני מסופק בעיקר התלכה האין נאמרה או נאמרה שיעור בדבר השוחן או האומה או כשיעור שיהי' אהר הפחינה ואחר האפיה ולדעתי נראה דלעלמ' תולכין אחר השיעור בשעת מעשה המלאכה כרומכח מירושלמי פ"ז רשבת דאיתא לקח בידו כן כהרי כגרוגרת וכיור חייב משמע מלשון זה דכל רבשעת מלאכה בודו היא בו כשיעור גרוגרת אף דאחר כיור הפסולה ליכא שיעורא חייב חז"ל להיפך לענין שוחן ואומה צריך שיקח חסים לפחינה כשיעור גרוגרת אף דאחר הפחינה יהי' קמח יותר וכן באפיה כג"ל והדבר צריך ביקור עוד דו"ק. (טו) שם ע"ג ב', אבל מ"ש וכן דאביי וכו' לפנינו שם רבא ושם פ"א ע"ב רבה וכן גורם ר"ח. (טז) שם וכינח ח' ע"א. (יז) מי' רס"ל מלאכה שא"צ לגמיה חייב עליה והכל ספ"ח שם. (יח) תגינת יו"ד ע"א. (יט) ע"ג ע"ב שם והכל לשון היר"ף ועפר"ש"י שז שכתב מתשובת הגאונים דמסקר תולדה דרש ואף זו ספרק התמרים סן הסככות, וראיתי בחי' הרמב"ן והריטב"א ובר"ן שם העתיק בשם רש"י ספרק את התמרים, סן הקלקי והצטר עליו דא"כ כל בוצר וגורד ומוסק לחייב תרתי ומה אירו' תמרים ולזה כתבו הם דרוקא בתבאים חי' שייך לומר שיחייב משום ספרק משום שהם תלויים באשכול וכשהאשכול נתלוש סן האילן חייב משום תולש וכשנשל האשכול ונהבמה בק"קע ונפרקו התמרים סן האשכול חייב משום ספרק ע"ש ולפי הגומתא ברש"י שלפנינו, סן המבדרות" עולה כאמת כמו שפירשו הם דמכרות היינו האשכול שתלויים בו התמרים כרמי' הערוך ערך מכרות וכ"ש גם ברש"י שבת שם דף צ"ח ע"א ר"ה ספרק דבתלוש הוא רשיוך ספרק תולדה דרש אבל במתובר היינו תלוש וקוצר אף רצ"ע לחבין דמה הברל בעינין הצירוק בין אם ספרק סן תלוש או סן מתובר וראיתי בחי' המאורי שהביא סן בשם יש מפרשים דבתלוש מתובר ליכא משום ספרק והביא ראיה מקיבו סילקא דרתה ראי' זו ע"ש ותגלפנ"ד רס"ל לדידהו רכיון דעיקר מלאכה דש בתחומה [או בסמני' התסבן] היא אחר שנתחכו השכלים סן המתובר אבל בערוך מתובר אין דרך דישה וכמלה רעתו אצל כל אדם ולזה ככל ספרק סן המתובר לא נגדר בכלל דישה אלא תולדה תולש וכ"ס בש"ס ב"ם שם דף פ"ח ע"ב דאמרו אשכחן שור בתלוש דכתיב לא תחסום שור בדישו שור כמתובר כג"ל וילפינן לוי' מחקישא ועתו"ס ב"ם שם דף צ"א ע"ב ר"ח שור דשור. במתובר היינו כשדש תבואה כשכלים בערוך מתובר וס"ם מכואר דמתם מתובר וס"ם בדיש בתלוש ובפרט לפ"ס בשיטה סקיצת שם בשם הערוך דהלאו ולא תחסום כאמת ליכא ברש במתובר דהא בדישו כתיב אלא דילפינן מחקישא דמתובר מצוח עליו להגירו לאכול ע"ש ולזה שפיר לענין שבת אין חייב משום דישה רק בספרק בתלוש אבל כל פירוק סמתובר אף שספירשו סמק"ס שנטס ונטמם שם כמו פירות שהם מובלעים בין העלים והענפים מ"ם לא חייב כזה משום דש אלא משום קוצר לכר. אלא רצ"ע דהאין אפשר לומר דבתלוש תמרים סן האשכול נתלש יהי' בו חייב ספרק לחייב משום דש איכ' יהי' אסור כשבת לתלוש ביד ענבים התלויים באשכול

קייל ולא היא מאבות מלאכות דאינו תולש בעצמו אלא מכוז קא אתי פי' סימא ציוד של אדמה. נרטי' בפרק המצניע (נל) תיר התולב והמחבץ והמנבן כנהגרת חיוב ואמרינן תולב חיוב משום מפרק. מחבץ חיוב משום בורר מנבן חיוב משום בונה. מפרק [חיוב] משום דש ואלו כולן מפורשת למטה:

רכג והמעמר. אמר רבה האי מאן דכניף מילחא ממילחא חיוב משום מעמר. אביי אמר אין עימוד אלא בנידולי קרקע. וקאמרי רבנן דליתא לדרבה (נכ) אלא נאביי דאמר אין עימודי אלא בנידולי קרקע אבל מאן דכניף מילחא נבי מילחא כמעביד הוא ואי ברהיר העביד דינו כמעביד ברהיר ואי ככרמלית או ברהיר דינו הכן.

רכד והרש. תנא הרש והמנמיץ והמנסמ כולן משום מלאכה אחת. הרש הוא המפרק מן האוכל פסולת שהיא מחוברת לו ומכין אותה לכרייה בין בביריה בין

עתיס לבינה

הנתלש מן זמנן ועיין רמ"א סי' של"ו וספרדש היא כש"ס מוכה דף ל"ג ע"ב בהרס שיש עליו תמורה ודמור ללוקמן ביום טוב כשלושן לאכילה וכן פסק הרמב"ם ה' לולב פי"ח והרי גם ביר"ט אמר כל המלאכות שקודם לישא כמבואר בירושלמי ביצה [ולחמב"ם ע"כ] מדרבנן ועיין להפני יושע בחי' כתובות דף ו' ע"א] ואולי י"ל דביר"ט הקילו בכח"ג שאינו דש סמך ועיין פי"ט בשלמי הגבתיים פי"ו שבת שם סוף אות ג'. ויותר הוי נראה דכתלישת מידות בכל אופן ליכא משום מפרק והאי דגחיר חמרי שאני דחמרים הז' מבוטלים בקליפת עליונה ובתחתונה מפרק התמרים מהקליפה וש"ך כ"י מפרק וכמ"ש החו"ט בשבת שם בשם הר"ש דעת הראשונים הג"ל צ"ע. (כ) ואין דרך מירוק בכך כצ"ל. ועפ"ש"י שם דאין תלישה ומריקה אלא ביד או בכלי. וצ"ע דנראה מדבריו דגם ביד חיוב משום מפרק והרי מפורש בשבת קכ"ח ע"א דמותר למלול בשבת מלילות בין ראשי מצבעותיו וכ"ס הרמב"ם פכ"א מה' שבת הי"ד והי"ז וראיתי להר"ח בבעה"ס שם שהשיג על הרי"ף ולא הותר מלילות אלא בקמטת אבל מלילות תבואה בשבת לפרוק מחקשין אמר בכל גזונו דרעי תולדה דרש ועיין במלכות שם אבל צ"ע כש"ס ביצה הי"ג ע"ב או"א וכן לשכת ולמסקנא מהא דרב ור"ח דמייטא שם מוכה להדי' דגם לפרק תרבה אפי' בתבואה מותר בידיו ועיין בחו"ט שם צ"ע. גם צ"ע פי"ט החו"ט ביצה שם דכמסקנא תבואה מקליפתן העליונה מותר ואין בזה משום וישא ע"ש והרי מפורש כש"ס שבת ע"ד רפ"ח רפ"ח ליהשב נמי כחש אלא כיון דמיו' לוש לא השיב לוי' מלאכה בפ"ע דבבב"ל דש היא ע"ש חז' הוי"ג דרבי החו"ט דביצה וצ"ע ודוק. (כ) שם צ"ד ע"א. (כ) כונתו להרבינו חננאל ע"ש במי' הר"ח וכן פסק הרמב"ם פי"ו ועיין באור דרוע חיוב סימן נ"ו העתיק הגרסא רבא שהיא מוזקת עם אביי ותמה על הרמב"ם למה פסק כאביי דהא אביי ורבא הלכה כרבא ככ"ס ע"ש ותמהני שלא הרגיש דכן פסק גם הרבינו חננאל ושהגיוסא שלחם רבה [וכן נראה קצת מהדריכוני דרבי רבא וע"ש בהגרי"ם] וספור אפשר לפסוק כאביי בדקו"ל הלכה כבתראי. ועש"ס שבת צ"ו ע"ב במקשש עציס דס"ל לראבי"י דמעמי הוה ומרש"י שם תלושים מסודין היו ועיטין כדאמרינן [ב"ק ע"ג] מאן דכניף מילחא חיוב משום מעמר ע"ש ודבריו מטהרים דלמה תצרך להביא לז' מסתולקות אביי ורבא בכניף מילחא והלא מלאכת מעמר מפורש כמשנה ופלוגתייהו ה' רק עימוד שלא בגד"ק משא"כ במקשש עציס וכות ראייתו ג"כ בערך ערך הלתא שכתב ח"ל כנפטרות להקנים חיוב משום מעמר מדאמר רבא מאן רכניף מילחא וכ"י זמף לאביי דאין עימוד אלא בגד"ק תייתא מידת גר"ק נגינתו עכ"ל ותנה גם עליו יפלא כן מה צורך לו לאריכות זה לתלות. חיוב מעמר כמחלוקת אביי ורבא בכניף מילחא. ודאי הוי ב"מ מנחת הנידך העיר עפ"ש"י תג"ל וכתב לחדש עפ"י מה שירדוק סרהרמב"ם פי"ח ח"ה דאין חיוב מעמר אלא באוכלי אדם ולא בעציס אולי מצא כן באיזו מקום ע"ש ואי מצאתי בתננות מדרכי שבת פרק כלל גדול שתיבא מהירושלמי אודין דששה צמקום בקליפת חיוב משום מעמר בל שהיא נוגע באוכל חיוב משום מעמר וכתב בגריי ישע שם לבעל השל"ח כלומר כל שהיא דבר של אוכל לאפוקי דבר שאינו אוכל ע"כ או"כ מפורש כן בירושלמי ואסגס באסת זה דבר חדש לא נמצא לו חבר והרי כל המלאכות מסמכין למדו ובמסכין לא היה רק אסיפת סממנים לצבע התכלת או העדרות ואין אלו מאכל אדם [ואולי היו סממנים אלו שהם גם מאכל אדם] ומחירושלמי אין תכנתה לפרש כן ובאור דרוע תג"ל כתב על מאמר זה ירושלמי

בהקדמה וכן מי שהוא מפרק את האוכל מדבר שהוא מותר לו כדי שיהא נכון לאכילה והמגפין את האוכל מן עפרותו חייב משום דש וכן המגפס (ג) :

רבה הורה הבורר והמוחן והמרקד כלן העברת פסולת שהיא מעוברת באוכל ואינה מתעברת ואינה דומה לקלופה שצריכה סידוק או עפרותית שצריכה ניפוח אלא שכל אחת מהן יש לה דרך כל דבר שהיא משלימה להפירות הריח חייב עליו משום זרה ואילו נפל אדם כיחד אוכל שיש בו פסולת או עפר ותפוז בפיו זה זרה אבל הבורר היא שנוטל פסולת האוכל ומשליכה או שנוטל את האוכל מבין הפסולת המרקד היא שמניח את האוכל ואת הפסולת בכלי כגון נפה וכיוצא בו כדי שיצא זה מזה אם האוכל דק יפול למטה וישאר פסולת למעלה, ואם האוכל נס יפול הפסולת למטה וישאר האוכל, והמשמר מסריש בין השמרים לין, ואעני דמלינו בה רבא ורי זירא כרי זירא מסתברא דאמר משמר משום מאי מתרינן ביה (כז) רבא אמר משום בודר רי זירא אמר משום מרקד, אמר רבא כוחי ידי מסתברא מאי דרכו של מרקד בודר אוכל ומניח פסולת, אף משמר בודר אוכל ומניח פסולת, אמר רי זירא כוחי

עתים לבינה

שאין בידו לפרש ועמ"ש בקה"ש ופ"ט אבל בכונת רש"י והערך תג"ל נלפענ"ד עמ"ש מה זראיתי בשו"ת ר' חיים אור זרוע סימן רי"ד נתחמק וכתב ח"ל המעמד לא ידעתי פירשו אם הפי' גם כשיאסף שבלים יתר ולא יקשרם לאגודה אחת הוי מעבר או לא הוי מעבר עד שיקשרם יחד להיות אגודה אחד ולשון עמר משמע עד שיקשרם יחד ע"ש וכן מצאתי במאורי שו"ב ועמ"ל נראה שדעת רש"י חשדון להכיח דמעמד היא בקיבוץ לבר אף שלא בקשירה כדרך המלאמים אלומים כי לשון מקישש אסיפה בעלמא משמע ולזה הביאו מהאי דמאן דניגף מילוחא סמלחאם הרייב משום מעמד ואבוי ג"כ לא מליג אלא משום דלא הוי גריג אבל בלאיה באסיפה בעלמא חייב משום מעמד וכ"ס בש"ס שבת דף צ"ב סע"ב שנים שחיו אוחזין במלגו ולגו ורש"י מאספין השבלים והיא מעמד דהוי אב מלאכה משמע ג"כ דמ"ל דביאסיפה לבר חייב משום מעמד וכ"ס מהירושלמי תג"ל דמחייב בשטח צמקים בקלמה דהיא משום שאוסף הצמקים שם לאתרים כג"ל דזאתי בכסף משנה פ"ח מה' שבת ה"ו הביא בשם הרמ"ך דבמקבץ בבית לא הוי מעמד כדאמרינן בספ"י יום טוב דמעמד ערימה לא הוי גבר מלאכה ע"ש ובספר כרכנת חשונה שם כתב שחופשי בחיפוש אחר חיפוש בכל מסכתא יום טוב ולא כצא רמז מזה וע"ש פ"ט ותמתיי כי יצא לחפשי היגב ולא ראה דמפרש הוא בכיצה [דהוא מס' יו"ט] דף י"ג סוף ע"ב דמעמד ערימה בשבת בבית ספור דלא הוי גבר מלאכה ע"ש ובפ"י פ"י (כג) צ"ל וכן חבנטא סולל שבלים כן היא בשו"ת וכ"כ בערך ערך פ"ן כ"ס גאון וכונתו להר"ה. ועפ"י דע"ג סע"ב שם פ"י חבנטא צמר גפן בקשה כדרך האומנים וצמר גפן גדולי קרקע היא ע"ש והיינו דמ"ל לרש"י כהכמים ואין דיתה אלא בגדולי קרקע ודלא כרי' יהודה עמ"ש שבת דע"ה וכ"כ כונתו כאור זרוע סי' נ"ח וע"ע דהתוס' שם ד"ה מפרק פ"ט בסוף דבריהם ונראה דלמי' חקנפרס הלכה כרי' ע"ש. ודע דמ"ש רש"י כאן דצמר גפן גדולי קרקע היא הנה בשבת דף כ"ו ס"ז ואכן שם דף כ"ו ע"ב כתב דצמר גפן יוצא מן העץ היא ובשבלי הלקט סימן ס"ב כתב על דבריו דגב שופטיו כ"כ שהרי הוא עצמו פ"י בשבת ה"ג' שהיא גדולי קרקע [וא"כ מין ירק או זרע היא] ולאו יוצא מן העץ אוקי ע"ש ואני תמה דרש"י כאן לא נתכוון לומר דגריג' היא ותוי מין זרע ולא יוצא מן העץ אלא כונתו רק כלפי מה דמ"ל לת"ק דרי' דאין חייבין משום דש אלא על גריג' ולזה כתב דגם צ"ג גריג' ואין ג"ס אם היא מין זרע או מין אילן עמ"ש גריג' היא [לא כחלב או דגים וכיוצא דלאו גריג' הן] וד"ה. ובעיקר הובר שחשיבו גם התוס' בשבת כ"ו שם עפ"י וס"ל דצ"ג הוי מין זרע לא כיון עץ צ"ע שלא הביאו מסמנה בכ"ס כלאים פ"ו ס"ב דלר"ם ס"ל דצמר גפן אינו מין מסיני ודע"ס ואינו מקדש בכרם וא"כ בע"כ מ"ל דמין אילן היא ואולג צ"ע דהא אירכא ספורש מסמנה סוף פ"ה שם דכל מיני זרעים אינן כלאים בכרם וכן תמה בחו"ש ש"ז ובע"כ דצ"ל ברמב"ם וברע"ב שם במקום שאינו שהן, והיינו דר"ס ס"ל דמין זרע היא ואינו מקדש אבל הכמים דמלינו ס"ל דמין ירק היא ומקדש כמו שפסק גם הרמב"ם פ"ה מה' כלאים ח"ט וע"ש בכ"ס וא"כ עמ"ש לכ"ע לאו יוצא מן העץ אוקי וכדהתוס' דוק. (כז) שבת קל"ח ע"א, ועיין במ"י רבינו הנגול שם

ידי מסתברא מה דרכו של מרקד אוכל למטה וספולת למעלה אף כאן אוכל למטה וספולת למעלה. ואמרינן בריש גמרא דמשקין בית השלחין (כה) איתמר המנשב המשקה מים לזרעים בשבת משום מאי מתרינן ביה רבה אמר משום תורש רב יוסף אמר משום זורע אמר רבה כוותי ידי מסתברא מה דרכו של תורש לזרע ארעא הא נמי מרטי ארעא, אמר רב יוסף כוותי ידי מסתברא מה דרכו של זורע לצמחי פירא האי נמי קא מצמח פירא, איל אביי ליריך קשיא משום תורש אין משום זורע לא לרב יוסף קשיא משום זורע אין משום תורש לא האמר רב כהנא וזמר תצריך לעצים הייב שתיים, ואע"פ שאלו שלשתן זורה ובזיר ומרקד כולן דמיין זה לזה כיון דקיייל אבות מלאכות מי חסר אחת וכולן למדנו מן המשכן רכתיב איש איש ממלאכתו אשר המה עושיין השכום נ' אבות והיינו דקאמרי' (כו) היינו זורה היינו בחדר היינו מרקד אביי ורבא דאמרי תריהו כל מילתא דהיא במשכן אע"פ דאית ליה חסיא (כז) קא חשיב ליה, ובאידך פירקן (כח) קא אמרינן לענין יתיב ר' יוחנן בן עכנאי ור' יוחנן בן אלעזר ותיב ר' חנינא בר חמא נבירו ונפדוש וחדר יתיב וקא מיבעיא לזו אבות מלאכות מי חסר אחת כנגד מי אמר לזו ר' חנינא בר חמא כנגד עבודת המשכן ותניא כמיד כנגד עבודת המשכן בריחא דמפרשא בבמה מומנין על דא קא מיבעי לן וניחשוב נמי כותש דהיא במשכן שוכך היו נהנין שבותשין את החישים תהלה ואחיב פוחנן ברחים כדי שיהא רק (כט) שיהיו אותן קמנות ולא יהו גדולות כאלו של עכשיו של מרינות וכיון דתנא קא נקיט סדר סעודה בורר ושוחן ומרקד ולש ואופה כדקאמר תנא רידן מידורא דמת נקיט מיט לא חשבו בהדיה כותש יהיה אמר הבורר והכותש והפוחן והמרקד אמר אביי כתישה לאו במדר סעודות כל אדם הוא

עתים לבינה

שמעך הבונה. ולרבה אמר התרו בו משום מרקד פסור וכן לר"ז אם התרו בו משום בורר ע"ש משמע דכ"ל להר"ח דא"צ בהתראה להתירו בו משום איזו אב מלאכה תוא עובר אלא דגם בהתרו בו סתם אל תעשה זו שחילול שבת בזה ג"כ חייב אלא דבהתרו בו משום אב מלאכה אחרת אז לא הוי התראה דסובר דמלעיג בו וכבר נסתפק בזה התוס' בשבת ע"ג ע"כ ד"ה משום וע"ש שכתבו ונראה דגם ר"ה רוצה לפרש כן, וכונתם למי' תרבינו תנאל תנ"ל והנה זה הדין דבהתרו בו משום אימור אחר לא הוי התראה וכן מפורש ב"ש"ם כריתות כ"א ע"ב אמר ר"ז אבל דם שרצים התרו בו משום שרץ לזקת התרו בו משום דם אינו לזקת ע"ש אבל לשון הגמרא משום מאי מתרינן בית מורה דצויכין להתירו בו במפורש משום איזו אב מלאכה עובר בזה כמו שרצו התוס' בשבת שם לומר תהלה וכן דעתם כמ"ק ב' ע"ב ר"ה משום וכתבו שם כדמסקינן בסנהדרין מ' מקרא דצריך לפרש שם האימור בהדיא ע"ש ולכאורה אין מה הוכחה דצריך גם לפרש לו שם האב דילך דבעינן רק שיפרש לו אל תעשה זה סמני שאתה מחלל שבת במלאכת מיתה וכן משמע בתוספתא ריש פ"א דסנהדרין דתני כיצד ראוהו שמתחיל שבת אומרינן לו הוי זורע ששבת היא נאמר מחלליה מוח יומת ע"ש הוי דבזה לתרא דזי התראה ואולי כונת התוס' למה דילוף בסנהדרין שם מוראה את ערותה עד שיראוהו מעמו של דבר ולשון זה מורה הכוננה דצריך לחזוקי לו לפי שהיא ערה מלוגיה דבזה הוי מעמו של דבר וגם זה יש לדחות דילך דגם באמר לו סתם שהיא ערה מוקי מעמו של דבר, ואמנם אני מצאתי מפורש בספרי מ' שלח דתניא שם ויקיבו אותו וכו' מגיד שהתרו בו מעין מלאכתו מכאן לכל אבות מלאכות שמתרין בהן מעין מלאכתן ע"כ וזה מוכיח לתני' דצריך בהתראה לחזוקי במפורש שם האב של מלאכת חילול זה רצונ' שלא העירו מזה ועיין רש"י וכתובים ע"ה ע"א ר"ה א"א התלן פ"ד סע"א ר"ה השורץ ושבעות כ' ע"ב ובמק"א הארכתי. (כה) מ"ק דף ב' ע"ב. (כו) שבת ע"ד ע"א. (כז) דאיכא מלאכה אחרת דרמי' ליה. (כח) שם ס"ט ע"ב. (כט) לשון רבינו צ"ע דמה היה צורך במלאכת המשכן לכתישות היסוד ובגמרא דהקשו וליחשוב נמי כותש היינו כתישות סמנין שהיו במקדש ועיין פרש"י תוס' שם ר"ה שכן, ואולי צ"ל שבותשין את, "חסמנין" תהלה.

שכן דרך עני שבדרך ופוחץ ואוכל סיתו בלא כתישה וכתישה ודאי מלאכה נמורה
היא חייב עליה אלא הבי קא מיבעי לן סימ לא חשבה נבי אבות ואהדר אביי ולא
חשיבא למיתוי אב ולא כחרא מהם חשיבא שלא כל אדם קושין אותן וכתולדות
דמא. רבא אמר האי דרשבקה עם תולדות ולא חשבה בהרי אבות משום דמתני רבי
היא וסבר לוי לרבי דליכא אבות אלא מי חסר אתה ומסורת היא ואי חשוב כתישה
נמי היין מטי וסקשי לרבא ו' וליעול לכותש אלא מתורתא כדאביי :

ר"ב ת"ר (ב) הו' למנוי שני מיני אוכלין בודר ואוכל בודר ומניה לא יכרוד ואם
ביודר חייב חמא. ואמרינן מאי קאמר וגרדו דברי בולן ובמסקנא פירשה אביי
ואמר היך בודר ואוכל לאלתר בודר ומניה לאלתר ולכו ביום לא יכרוד ואם ביודר
נעשה כבודר לאוצר חייב חמא. אמרה קמיה דרבה אמר שפיר קאמר נחמני הו'
למנוי שני מיני אוכלין וכיודר ואכל וכיודר והגיה רב אשי מתני חייב רוב ירמיה מדפתי
מתני מסור הוא דרב אשי מתני חייב לא קשי' כאן בקנן ובתמתי כאן בנפה ובכבדה.
וכתב רבינו הא"י נאמן הכי ולענין בודר דאביי איתיה דקאמר רבא שפיר קאמר נחמני
ודרב המנוא נמי איתיה מדקאמר חזקיה הבודר תורמסין מתוך פסולת שלהן חייב
חמא ואמרינן לימא קסבר חזקיה אוכל מתוך פסולת אסור. לא שאני תורמסין רשלקו
ליה שבע זמנין בקדרה ואי לא שקלי ליה פסולת מיניה מיסרה ובפסולת מתוך
אוכל דמי ולדיבי חייב דאלמא אוכל מתוך פסולת שרי והילכך אביי נמי הבי שרי
לאלתר אוכל מתוך פסולת. ויש חיזוק דודאי דעולא ודבא מתעקין באתקפתא דרב
חסדא אבל דרב יוסף לא איתקרא כולה אלא אימעות כדאביי רב יוסף דאמר בודר
אוכל ביד בודר ומניה ביד אוכל מתוך פסולת כדקאמר רב המנוא ופסולת מתוך
אוכל לא יכרוד. ועוד כל אימת רכעי לברוד ולאכול או לברוד ולהגיה אוכל מתוך
פסולת שרי אבל חזקא לאכול לאלתר או להגיה כדי לאכול לאלתר. אבל שלא לאלתר
אפי"ו לאוכלו בו ביום אסור ואם ביודר מסור אבל אסור. ובנפה ובכבדה לא יכרוד
ואם ביודר נעשה כמי שביודר לאוצר חייב חמא אבל בקנן ובתמתי מסור אבל
אסור כדאוקמינן לה לרב אשי דהני חייב דהאי דאביי סמנא מדרב המנוא רב
המנוא מסעם מדרב יוסף. והבודר ומניה לאלתר דפירשה רבוחא לאוכלו לאלתר
אישתכח לה סיעתא מן ירושלמי (ג) בודר ואוכל בודר ומניה על השלחן ואיכא ותם
נמי שמעתא מן מעומא אהר. רבנן בר חייה בשם ר' שמואל בר רב יצחק תיסתר
שכן אורחין אוכלין ראשונה ראשונה. ורבנן דילנא דלא היה שמיע להן האי שמעתא
הו' אמרין אם ביודר והגיה על השלחן כדי שיסב ויאכלנו לאלתר שפיר דמי וכלן
דאיכא כי הא שמעתא שפיר דמי למיחש לה. וכל לאלתר מיפרש לפום דוכתיה כי
ההיא דכל הנט (ג) אם מצאו לאלתר כשר דאמרינן היכי דמי לאלתר אמר רב
ינודא אמר שמואל הלכה כל שלא שהה שם אדם. רבביה אמר ר' יצחק בר שמואל
הלכה כל שלא עבר אדם שם והבא לאלתר שיעור מה שמסביב ואוכל. ולענין מנפה
שהיא מתולדת וורה אמרינן נמי (ד) תנן המקלף שעורים מקלף אתה אחת על יד

עתים לבניה

ו' וליפוק תרא מתוך וליעול וכו' כ"ל ועיין פי' רבינו תננאל שם. (ה) ע"ד ע"א ונגידסת ה"ח
ועתוס' שם ר"ה היו. (כ) מ"ז דשבת והלשון מנומנא וכוסעה ועיין ירושלמי שם ובפר"ח. (ג) גיטין
דף כ"ז ע"ב ועיין ג"כ בראב"ן סימן שני"א. ועיין ש"ס גיטין ו"ה רע"ב מבואר שם לשון לאלתר
עו משך זמן עשרה ימים ועיין ג"כ שו"ת הריב"ש סימן ש"ס דמפלול שם בשיעורא דאלתר כמה
הוי והנכון דכברי הגאון מה דכל שיעורא דאלתר נחפיש כפי חענין ועיין שיטה סקבוצת לב"ק
דף ס"ג במה דאמרו שם אף מכירה לאלתר יעו"ש. (ז) ביצה דף י"ג ע"ב. והנה ראיתי בספר

ואוכל ואם קילף מהן לתוך חיקו חייב, אמר ר' אלעזר מנסח בידו אחת ובכל
כחו :

רִבּוֹן והמוחן אמר רב סמא האי מאן דמרים סילקא בשבתא שהיא כעין כתישה ואינו
בעי חיתוך חייב משום מוחן. אמר רב מנשי האי מאן דסלית סילתא [חייב משום מוחן]
אלו עצי דקלים שעומדים שיבי שיבי כנימין נימין וכשמסרק אותן הנימין יוצא מביניהם
כגון קמח דק ומתוך כך נחשוב כמוחן. אמר רב אשי ואי האי דסלית סלתי קסיד
אמשחיתו חייב משום מחתך כגון שהיה צריך שיבא סחות ממסח ויש לסנוי עץ
שהוא ארוך [מסמח] מחתכו כדי לכון מרתו ולכך חייב משום מחתך :

רִכּוּחַ הלש' והאופה לה' אמר רב ארא בר אהבה האי מאן [רשד'י] סיכתא לאתנא
חייב משום מבשל, סי' סכתא לו' כלי בהמה דקיקין ויש אוי גללי בהמה.

עתיים לבינה

מנחת חינוך גבי מלאכת זורה שכתב דרוקא בזורה ברת חייב משום זורה אבל בזורה ביד והרוח
מסייע אינו חייב משום זורה וצדיקין להתרות בו משום כורר עיש ובסמ"כ דאזיל בתר איפסא
דבאסת סבואר בש"ס ב"ק דף ס' ע"א ליכה וליבתה הרוח פסור בניקין והקשו מאי שנא מזורה
והוא מסייע דחייב בשבת ומעני גרמא בעלמא הוא וגרמא כנוקין פסור אבל בשבת מלאכת
מחשבת אסרה תורה ולכאורה אינו טבון רהא גם לענין שבת אמרין בש"ס שבת דף ק"כ ע"ב
עשה הוא ראסור הא גרמא שרי. אבל ביאור הדבר דגבי שבת כן הוא עצם מלאכה זו להיות
גורם שתהיו גזרה ע"י הרוח והחיוב בשבת בכל מלאכה היא כפי מה שורך מלאכתו בכך דרוקא
כהני מלאכות שעצם מלאכתן להיות נעשה המלאכה כולה על ידו אם נעשה רק ע"י גורם דידיו'
פסור משא"כ מלאכת זורה דואת עצם המלאכה שהוא יהי' רק הגורם שתהיה גזרה ע"י הרוח וכל
שמהשבת כלאכה זאת להיות נעשה כן זו היא שאסרה תורה בשבת וחייבין עליה משום מלאכה
וכמו במעמיד קררה ע"ג אש בשבת להתבשל דחייב אף דבשעת העמדה עדיין לא החל בו מעשה
בישול כלל ואח"כ נתבשל ממילא ע"י בעירות האש מ"מ חייב משום מבשל לפי שכך היא סדר
מלאכת בישול וה"נ בזורה וכל ביוצא ולפיז אין לנו לרזן בחיוב מלאכת זורה אם מגביה החבואה
ברת או בידיו וכקוצר שאין חילוק בקוצר בכלי או ביד וכן בזורה רכל שעשה פעולה שגרי
לזרות לזרות ע"י זה חייב משום זורה, ואמנם מלאכת כורר ענין מלאכה זאת להיות כורר ביד
הסולת מן האוכל וכל שכורר באוסן שרירות מסייעו אין זה רק גורם ואם התרו בו משום מלאכת
כורר פסור שזה מלאכת זורה וחייב להתרות בו משום זורה והדברים ברורים אצלי וכן מסורש
בידיו רבינו לעיל ויש סימן הקדום דכל מה שמשלימו להמרתת הרוח חייב משום זורה ואם נטל
בידו אוכל שיש בו סמולת או עפר ונפתו בפיו ה"ז זורה אבל הכורר היא שנטולת הסולת בידיו
ומשליך וכו' ע"ש הרי פסור להדיא כמ"ש ודלא כהרב מג"ש ששנה בזה. לה' שם דע"ר ע"ב,
ולפנינו רב אחא בר רב עזירא וגירסת ריה"ף רב אחא בר אשי. לו' בס"י ר"ח וכן בריה"ף כתבו
גללי בהמה ריקין ועיין בערוך ערך סך כתב מ' הנותן יתרות לחין וכו' ויש מי שאמר סיכתא
הן גלל בהמה ריקין חסילם לכבשן מה שחויב משום מבעיר ה"ז חייב ועיר משום מבשל וכו'
וכל זה הוא סמ"י ה"ה ואולי יש להני' כן גם בדבריו רבינו כאן וע"ש בפרש"י שפי' כפי' הראשון
שכתב הערוך ואולי לפי הדלשון משמע דחייב רק משום מבשל ולא משום מבעיר וזה יתכן רק
ביתר שהסילו כתגור חם, וראייתו בראב"ד רפ"ב מ"ה שבת בס"ש שם במחמם את הסמכת לחיב
גם משום מבשל [לכך מבעיר] נתת הרב המניד עש ואינו נ"ל דכל דבר שהוא עצמו נעשה אור
ושוף אין ראוי לוטר המבשל אלא המבעיר ע"ש ודבריו נגד הפר"ח והערוך הנ"ל דמביא דגם
בכה"ג חייב משום מבשל ולזה נתכוין הראב"ד שם בס"ש כמו סיכתא לאתנא ועמ"ש בלה"ס שם
וכ"כ גם בשו"ת מהרש"ם האנ"ח סי' ג' דמה דמחייב הרמב"ם בגותן את העצים משום מבשל
היינו משום בישול העצים גופיתו שנתחייב מיד משום מבשל דשדו סיכתא לאתנא ע"ש, אך
דלמ"ו צ"ע בש"ס ויבמות ל"ד בור ששימש בשבת דחייב לר"י שתיים מההרד"ש ש"ס כמה שימש
דלהתחייב גם משום שבת ע"ש וקשה ולא קאמר ששימש בהקטרת אוטורים ע"ג הזבה דנזו דאמר
ששדשו לעטר ויבטו משום מבעיר [דא"ח לר"י דס"ל ללאו יצאה ע"ש] אבל מתחלה מירח חייב
משום אב מלאכה בישול ומי גרע משדו סיכתא לאתנא, ומצאתי ביושלמי ס"ב דשבת סוף ה"ה

אמר רב הונא האי מאן דארתיה כוסרא חייב משום מבשל. אמר רבא האי מאן דעביד חביא חייב שבע המאה. הכין פירושו רבותא (ו) משכחת להו. (א) כשנוטל בנשדושיה העפר מיפה וחייב משום הורש. (ב) כששוחק את העפר חייב גם משום מוחן. (ג) כשמשליך צורות והרשים שבו חייב משום בורר. (ד) כשמחתך ממנו חייב משום מתך. (ה) עקר המלאכה חייב משום בונה. (ו) חייב משום נמר מלאכה. (ז) חייב בעת השוחחה משום מכה בפטיש הרי שבע, ומאן דמוסיף עוד אחד בעת שדוא צריך להחליק את תוכו ולשוקף אותו חייב משום ממחק. אמר אביי האי מאן דעביד חלתא חייב י"א המאה. (א) כשנוטל קנה מן האגס חייב משום קצר. (ב) משום נוסע כדאמר רב כהנא אמר וצריך לעצים. (ג) כשמכנס את הקנים חייב משום מעמר הרי ג'. וכשמדקק את הקנים חייב משום מוחן הרי ד'. וכשמחתך מדה שדוא צריך חייב משום מתך הרי ה'. וכשמקלף קנים חייב משום דש הרי ו'. וכשמשליך קליפה וקנים שאין צריכין למלאכתו חייב משום בורר הרי ז'. וכשמפיל את השחי מסך כשמתחיל ומניח שתים לערב עושה שני בתי נירים הרי ח'. וכשמכה אותם כרי להתקרב זו לזו ולהרחיק אורג כלים ועושה ארעיתא של כוורת הרי ט'. וכשנוסף את הקנים למעלה לארזו קדוחיה בונה היא נמר מלאכה הרי י"ד. וכשמשבר קדומיה היוצאים מכה בפטיש הרי י"א המאה. ואם כסף את פיה למטה ותמרה חייב משום מוזה וכדאמר רב זוטרא בר מוביה (מ) המצה חוש של תמירה בשבת חייב המאה וכושתופר חייב גם משום תופר הרי י"ג המאה :

ר"ב (נ) אמר רבה בר בר תנה המוזה את הצמר מעיג בהמה בשבת חייב ג' המאה וכתב רבינו האי גאון (מ) ודרב כהנא דאמר אין דרך גזירה ככך והנה מחזיא

עמים לבינה

דמשיני כן באמת התחייב משום שבת לר"י היא משום בישול צליות האברים תחלה והרב פני משה שם כתב דש"ס דילן רלא מתיין כן מיום ומשטע להו דמתייב גם בשימוש כל דהו כגון שהיך בצנירא רמזום וזות חייב והיו קרובי עבודה משא"כ משום בישול שבת פסור דאין חן בישול חשוב ע"ש ומלכר דחיקות תירוצו עיקר דבריו ליתא דכי גרע זה סמנים את הקרוב בשבת החייב משום קרובי בישול ועיין ג"כ תוס' ע"ז ל"ח ע"א שכ"כ דבשבת קצת אף ולא הוי רק בישול גרוע ג"כ חייב ע"ש ועיין בשו"ת התם סופר חיד"ו סי' צ"ב שכתב דבמדליק גר בשבת אין בו משום בישול רק משום הבערה דבישול סמנים כמשכן שנשאר דבר המתבשל משא"כ כשהדבר כלה ותולק ואמר הבישול לא נשאר מאומה פסור ע"ש והנה דבריו קרובים לדברי הרב חמברי הג"ל והם נגד פי' הערוך והמדרש"ם והלה"מ הג"ל וכן מצאתי בתוספי הרא"ש ליבמות דף ו' שכתב דבחסות הנר בשבת חייב משום מבשל וכל זה געלם ממנו וצ"ע בזה. (ז) כל דבריו עד סופו היא משי' רבינו חננאל וכ"כ גם בערוך ערך חביות וצ"ע דברסן ליכא כגון אלא ששה המאה כי מ"ש עד חיוב משום נמר מלאכה הלא החיוב בגמר מלאכה היא משום מכה בפטיש והא חשוב לוי' וכנראה שיש בפר"ח הסרוך איוז מלאכה ע"ש בפרש"י ובתי' המאורי וצ"ע על רבינו והערוך שהעתיקו כן בשיבוש, והנה מ"ש דכשמשליך הצורות והתריסים חייב משום בורר כ"ב גם בפרש"י ונראה דצורות והתריסים הם כמין אחר ממין התריס שעושין סמנה חביות ולכך חייב בזה משום בורר דבמין אחר ליכא חיוב בורר עשו"ת תה"ד וברמ"א סי' שו"ט אך רש"י כתב צורות גדולות אולי לאו דווקא כתב גדולות אלא אורחא דמילתא נקיס ועיין מ"ש כשמת אדם כלל מ"ז אורג ג' יע"ש מה שהעיר ע"ד רש"י דבסמוך נבי חלתא דפי' כשבורר היוצות חייב משום בורר דהא הוי כאוכל מפסולת דסתור יע"ש מ"ש והנה רבינו פה כתב דכשמשליך קנים שאין צדיכין למלאכתו וגם זה צ"ע דבמין אחר כשבורר מה שצריך ומניח המותר ליכא משום בורר אבל הנכנס כמ"ש בערוך ערך חלתא וכן בפר"ח השליך הקליפות והקנים שאינם ראויים למלאכה ע"ש וככה"ג שפיר חייב משום בורר. (מ) שם דף ע"ה רע"א. (ט) שם ע"ד ע"ב ולפינו אמר ר' יוחנן וכן היא בפר"ח. (פ) נראה דצ"ל ודחה רב כהנא ואמר, וגם שאר

מילתא שאין זה מציאו מכלל מלאכה אע"פ שאין זה דרך כל אדם וזה אמרין
 דאי רב כדגא קא ספר לי לזמרי ופוקי ליה כסמוז אבל אמר מרחקא מילתא שהרי
 הפזי מצוי, ואשכחנן ליה לרב כדגא מן תלמוד ירושלמי (מל) דאמר כדאמר' התולש
 כנף מן העוף חייב משום גזח ומפרשין עוף שאין לו גזח חלישתה זו היא גזחה
 ברם הכא אינו חייב עד שיגזח מ"כ... (תלש) דתני תלש מן המתה חייב וחלישתה זו
 היא גזחה (מג)... מן המתה חייב הא מן ההיה מסור (הואי בהא) (מז)... הגוסל
 צמרניו זו בוז וכן שעריו וכן שפמו ר' אליעזר מתיי מס' והכמים אומרין שאין נפילה
 שער בכך :

הל' הגזח את הצמר והמלכנו והמנפצו והצובעו והפוחה, תיר התולש את הכנף
 והקוסמו והמדרמו חייב (מו) חסאת, הקישור והמתיר והנוצר שתי תפירות, התוסר

עתיים לבינה

לשנו משושב ויש בו חסרון, ומ"ש הגזח ונראה שאין זה מציאו מכלל מלאכה אע"פ שאין זה
 דרך כל אדם קשה רחא כה"ג אמרין ג"כ לעיל רע"ג סע"ב בשורא מיסא בדיקלא דאמר רב אשי
 דאין דרך פריקה בכך ואין דרך תלישה בכך, וכן ברף צ"ב סע"א דשמיך כמציאו משא על ראשו
 אף רגם אנשי תוצל ערשין כן מ"ם אין זה דרך הנצאת כל אדם, ואולי דעת הגאון כיון דכמלאכת
 חמשכן ה' שסוף בעוים וסוף בעוים וכל המלאכות מסשכן למדו שוב ככה"ג י"ל דחייב אף שאין
 זה דרך כל אדם (כעין מה דאמרין בדצ"ב ע"א כמציאו משאוי למעלה כעשרה סזהים דחייב
 לפי שכן משאוי בני קתל) ושוב כתב דס"ם הלכה כרב כהנא דאשכחן ליה לריב טיע מן תלמוד
 ירושלמי {כצ"ל} (מל) פרק כלל גרול, (מ) צ"ל ברם בהסת וכו' שיגזח תרע שהיא כן דתני וכו'.
 (מג) דוקא מן וכו'. (מד) וא"ל צ"ל דתו מרתנן במשנה הגוסל וכו', וכיה בפיר"ח (מס) צ"ל ר"א
 מתייב והכמים אומרין משום שבות שאין דרך נפילה שער בכך, וכל זה תיבא הגאון רמ"י לרוב
 כהנא דבערשה המלאכה באופן שאין דרך עשייתה בכך מסור, ולפ"ו לא ידעתי מדוע, א תביא
 סאלו שני מקומות שהבאתי באות מ' הקדום, וכן סוף ק"ג ע"א גבי כתיבה דכותב בשמאל מסור
 לפי שאין דרך כתיבה בכך וצ"ל דכוונתו להוכיח בתלש מתיים אינו חייב משום גזח ועין פי'
 רבינו הגבאל ומ"ש שם ומע"ג דרב כהנא לגבי רב תלמיד היה בע"כ ס"ם וצ"ל לגבי ר' יהושן
 וא"ל כהנא לש"ס כ"ק רף קי"ו סע"א עיי"ש"ה אך יותר נראה דהוא רב כהנא האחרון שהי' בימי
 רב אשי ועין ספר סר"ד וא"ל סע"אל וחלכה כ"כ דבבבא דהא דחבין, (מ) צ"ל שלש המאות ע"ש
 רע"ד ע"ב, וע"ש פירש"י שכתב דתולש כנף היא נוצה גדולה מכנף העוף ומשמע דבתולש נוצות
 העוף אין חילוק בין מעוף חי בין מעוף מת כמו בגזח מבהמה וחיה דחייב בין בחי בין במת
 עין רסכ"ם פ"ט סר"ש ה"ז אבל ראיתי בספר יראים במלאכת גזח שכתב דתולדה דארוייתא
 בתולש כנף מעוף חי כרתג' התולש את הכנף מ' משל עוף חי ע"ש והרוב צ"ע מדוע בתולש
 בעוף לא יתחייב גם בעוף מת כמו בגזח כבהמה, ורק בתולש כבהמה ס"ל להירושלמי דבתוים
 מסור ולא אורחי' בתולשה וכן הסת חייב דארוי' אף כבהמה גם בתולשה ובעוף חייב בתולשה
 דלא אורחי' בנייה וחייבו חייב אף מתיים אבל אין טעם לחייב בעוף דוקא בחיים ולפסור
 במתה וכן מבואר בחי' תרמב"ן שבת שם, וראיתי בחי' המאורי שכתב שם שכתב גדולי תרמב"ן
 פירשו בתולש נוצה מכנף עוף חי אבל מן העוף המת אינו חייב וכו' וידוע דגדולי תרמב"ן שכתב
 המאורי כונתו על רש"י והרוב תמוה דרש"י בשבת הג"ל כתב סתם מכנף העוף ולא חילק בין
 עוף חי למת וכן פירש בבבברות דף כ"ה ע"א, שוב ראיתי בפירש"י שבת שבר"ף דשם תנוסחא
 נוצה גדולה מכנף עוף, חי' וכן ראיתי באור זרוע הגרול ה' שבת שם שהעתיק ג"כ כן פירש"י
 ואין ספק שאור פירש"י זו נמשך ג"כ דר"א מטיין בספר יראים הג"ל ובאמת דכו" צ"ע כמ"ש וגם
 המאורי שם השיג על זה רכיון דבגזח חייב גם במת א"כ גם בתולש נוצה של עוף דהויא תולדה
 דגזח אין חילוק ולעולם חייב ע"ש עכ"פ דעת רש"י והאר"ו והיראים מבואר דבתלישה נוצה בעוף
 מת מסור ראה זה חדש היא, ותנה הס"י כתב באור"ה סוף סימן של"ו דיש ליותר במלבוש שנעשה
 מסור בהמה שלא יתולש בשבת שער' ממנה שיש כוח חיוב חסאת כראיתא בירושלמי פרק כלל
 גדול דהתולש מבהמה מתה חייב דתלישתה היינו גזוחת ע"ש וראיתי לרוב ברי"ש אלגאוי ס"ג
 דבכרות אות מ' שהשיג על הש"י בזה דבירושלמי ליתא ליתא, מבהמה" אלא מן המתה והכוונה

שתי תמידות הא לא קיימא אמר רבביה אמר ר' יוחנן הוא שקרשן, והקודע עימ לתפור שתי תמידות, רבא ורזי דאמרי תרדוהו שכן ירעה שנפל בה חרנא קודעין אותה ותפרין אותה, אמר רב חזרא בר טוביה אמר רב הונאה חזם של תפירה בשבת חייב חטאת, הלמד דבר מן המנוש חייב מיתה, והודע לחשוב בתקופת ומלות ואינו מחשב אסור לספר הימנו (מ) סי' נאון זיל אמנשחא היא הגודעת בלשו ישמעאל איל זממיה בוסן סעודהן שותקין ואין מציאין דבר בפהן ואלו מציאין קול שאינו בניעימות הנעימות בלבן :

רלא הצד צבי השוחמו והמפשימו המלחו והמעברו וכו', היינו מעבד היינו מלח ר' יוחנן והשביל דאמרי תרדוהו אפיק חרא מינדו ואעיל שרמום, ובתלמוד ירושלמי (מ) פירשו עיבוד שרמום הבי אמרין מה עבודה היה במשכן שהיו משרטטין ססריגין, מליחה כשור שהיא עיבוד דקאמר רבה בר רב הונא (מ) נקרא בלשון

עתיים לכינה

אף מן המתה וכעוף קאי אבל בבחמה אין חילוק רבין במתה בין בחיה פסוד בתלש חק בגזו יטש"ב ולא זכה לדמות דברי רוב האי גאון שהעבא כדברי רבינו לעיל בפסין הקדום וכן כפי' רבינו הנגאל שכתבו להדי' דוקא מתה אבל בחיה פסוד וא"כ כפי' דמפרשו להירושלמי דבבבחה קאי וכן סוכרת לפי פרשיי היראים הג"ל דחיי לדידהו גם כעוף אינו חייב בתולש רק כעוף חי וכמ"ש וא"כ לדידהו הא דרגו בירושלמי דתולש מן המתה חייב היינו כפי' בבבחה הדברי הג"ל נכונים וראויה להתוס' שבת דף צ"ד ע"ב ד"ה אבל שדוה פרש"י שם במת דסי' סאי הדימא רבנן ככלי גמי פשרי משום דאין גזו אלא כצמר ושער בחמה וכתבו דזה אינו דבחה ליכא למיטעי רבכל בעלי חיים שייכא גזויה כמו דאמרינן לעיל התולש כנג חייב משום גזו ע"ש ואני תמה עליות דבתולש את הבגה סתמא תניא חייב חטאת אלא ודיש לקיש מצרש דהחיוב היא משום גזו ע"ש ברע"ד ע"ב הג"ל והיינו כפי האמת דמסקינן בך צ"ד וצ"ל רגזו שיוך בכל בעלי חיים [משום תולדה רגזו בבחמה] אבל אי תזה אמרינן דרבנן ככלי גמי פשרי רגזו ליכא רק בבבחה שוב תי אמרינן דהא דתולש את הבגה חייב חטאת לאו משום גזו היא אלא משום עשוק דבר מגדולו ותולדה דקצו עש"ס שבת דף ק"ו סע"ב והחיוב הוא רק בתולש כנג מעוף חי כאשר באמת כן שיעור רש"י כפי מ"ש לעיל דמסוף חי סיורי ולוח איצטריך ר' אלעזר לאשמעינן דבכלי לרבנן גמי חייב וקמ"ל החיוב גזו היא בכל בע"ה וכדריש לקיש ברע"ד הג"ל דדברי רש"י נכונים כנ"ל גבון חביון, דע דנראה משום דנהו דכעוף חייב בתולש משום דלא אורחוי בגזויה אלא בתולש דקאמר בירושלמי הג"ל ובבלי ככורות כ"ז ע"א מ"ס חייב גם כן בגזו דכיון דתולש תולדה רגזו אי אפשר שיהי' חייב על התולדה ויפסוד על האב ויהי' יפה כה חנן סכה האב דלא כתרב כס' סנתח חינוך וכן מצאתי ביראים במלאכת גזו, (מ) וכ"כ בשרף ערך מגוש סי' זה כשם רב האי ע"ש, (מ) שם פ"ק כלל גדול וצ"ל שהיו משרטטין סתו משרטטין ססריגין ע"ש זפר"ה, (ע) כוונתו למה דאמרו שם בך ע"ה רע"ב אמר רבה בר רב הונא מאן דמלח כישרא חייב משום מעבד, ומדברי רבינו נראה דס"ל דהלכה כרבה בר ר"ה וצ"ע דהא רבא פליג שם ואמר דאין עיבוד באוכלין ובודאי הלכה כמותו דבתרא הוא וכ"כ להדי' כפי' רבינו הנגאל שם ואפשר דס"ל לרבינו ראב"ן ועצם אינם בכלל הלכה כבתראי וכבר תלך הדאשונים בה ועיין בספר יד מלאכי ועוד מדקאמר הש"ס שם אמר רב אשי ואף רבה בר רב הונא לא קאמר אלא לאורחא וכו' ומדמפרש רב אשי דבריו משמע דס"ל כותי' חוב אשוי כתיאי הוא, אבל אין חכרה רי"ל דקמ"ל דרבה בר ר"ה לא קאמר אלא לאורחא ומפילו ג"ס לדידן דאף לאורחא אמרינן דאין עיבוד באוכלין, וע"כ חידוש שיתחוק רבינו על מסק תר"ח וגם כרו"ף השמיס הא דרבה בר ר"ה ועיין הושב בש"ס ביצה דף י"א רע"ב וכפרש"י שם שוב ראיתי בתוספת רז"ד שבת דף ע"ה שרעתו הקי"ל ריש עיבוד באוכלין וכ"כ הר"ן בפי' דתולין כמתני' השנוטש לעולה בשבת ועיין סה שהאריך בשאל המלך ס"ג מהלכות יו"ט ועיין ג"כ בתוס' יו"ט שבת במתני' דהכא, וראיתי להר"ן פ"ה דמס' ע"ז במגויא דנעוה ארתחו שהביא בשם הרסב"ן שכתב דאפילו כלי בולע סתום שאינו מספיק לבישול דתני בקדרה שמלח בה אסור לאכול בה ורוח כמכואר בתולין קי"א אע"פ שאין במליחה משום מבשל לגבי שבת אפילו במליחה דקא בעי ל' לאורחא כמכואר בשבת הג"ל

ישמעאל איל קרייר ובמקום צינה דעכדי אינשי לביתו ומאן דעכדי לאורחא מלאכה
: היא :

רלב המחוקק. אמר רב אתא בר היננא השף בין העמדים חייב משום ממחק.
השף בין העמדים שעושה כדי להחליקן וכן הממרה את הרמיה ומי בירושלמי

עתי לבניה

[והיינו כדבא], והר"ן תמה עליו רבאן לא אמרו אלא דאין עיבוד באוכלין וכתתו בו משום
מעבר פסור אבל שלא יהא במליחה כוז משום בישול לא למדנו עתה"ד ועיין בשו"ת המחוסת
להרמב"ן סימן קנ"ג שכתב דאין מליח כרותח אלא לענין בליעה ופליטה אבל לא לענין בישול אף
במקום שחימום אש קצת מהני לא סתני עיי מליחה ע"ש וכשיפתו שדועבא כר"ן הג"ל וזה משמע לי גם
דעת התוס' בשבת ע"ה כסגוין שכתבו דאין להחיר מליעות אוכלין משום דאין עיבוד באוכלין
דמ"ם אמור מדרבנן דמיהו כמעבר ועיין ג"כ רש"י לקמן דף ק"ח ע"ב וקשה דהרי ודאי בלא"ה
אמור משום מבשל ובע"כ דאין במליחה ענין בישול כלל אמר' מדרבנן דאין לומר דשאני לענין
שבת דאין חיוב מבשל בשבת אלא בתולדת אור דהרי מ"ם מדרבנן מיהו אמור עש"ס מסחים דף
מ"א סע"א מ"י דאין במליחה חשים ענין בישול כלל אמר' מדרבנן וכמ"ש בשם הרמב"ן דאמרי'
במקום שחימום אש קצת מהני לא ע"י מליחה ועפ"ו נסתר דברי הצ"ח פסחים ריש פרק כיצד
צולין שחמם על התוס' שם דס"ל דהיי' מותר למלוח הגסס קודם צליותו דכיון דמליח דהיי' הוא
כרותח מ"כ הוי צלי סחמט דבר אחר דנהו דלענין שבת ליכא חיוב בישול רבעונן תולדת האור
אבל בישול מיהו הוי דאמור גבי ק"פ ע"ש ולק"מ דכאמרת רעת התוס' כהרמב"ן דאין במליחה
משום ענין בישול כלל [רלא הוי כרותח רק לענין בליעה ופליטה] וכמ"ש וכו"כ הגמ"א סימן תקכ"ז
סק"ג לענין עיבוד תבשילין ולא חשוב מליחה כמבשול וצ"ל דאין במליחה ענין בישול ע"ש אבל
בשו"ת הרשב"א חלק רביעי סימן ר"ג סבואר דס"ל דמהני לענין עירובי תבשילין להיות מליח
נהשוב כתבשול משום דמלוח הוי כרותח ע"ש ודלא כהגמ"א [ואולי ב"כ רק כפי הבנות השואל
דעכ"ס אין להרשב"א לשני תבשילין ע"ש ודוחק] ונראה דס"ל בהר"ן ולכאורה מוכח כהר"ן מש"ס
ברכות ל"ח ע"ב דהקשו מר' יוחנן דאכל זית מליח וביודך עליו ומליח הוי הוא כרותח ע"ש פירש"י
ותוס' ואם אין ברותח דמליחה תורת בישול מאי הקשו מות מלוח לפירות מבושלים דדילמא רק
כבישול יצא מידי ביבתי ולא במליחה מ"ו כהר"ן וכן מוכח יותר מש"ס מנחת דב"כ כ"א ע"א
דפרוק הש"ס שם מעמא דמיעוטיה קרא לרם הא לא"ה ח"א דם זריקה בעי מליחה כגוף חקרבן
והא כיון דמליחי' נפיק סכלל דם דאמר ר"ח דם שבישלו אינו עובר עליו ור"י אמר ועירי
דם שמתלו אינו עובר עליו ורב יתורא אמר אכרים שצלאן והעלן ע"ג מוכח אין בו משום
רוח גידוח עיי"ב ומהבניא הש"ס כל הני מימרא מוכח דמדמה מליחה לצלי ובישול דהוי במליחה
כבישול סמט או כצלי וכ"מ בתוס' שם ר"ה דם, אמנם לפ"ו גוף הסוגיא תמה דא"כ יקשה כן
גם במצות מליחות גוף חקרבן דהיי' צריך מלח הרבה משני צדדים והא איבדיה שצלאן אין בתם
משום לריח נוחות ובה קשויא להו יותר על מליחות דם זריקה, ואמרי' אם נאמר כמ"ש הרב שער
המלך פ"ג מ"ה יו"ש ה"ד דמליחות קרשים מ"צ לשהות כמלתו שיעור מיל אלא מולתו ומעלתו
סיד וכ"כ הראב"ר הובא כהו' הרשב"א חזקין פרק גיר הנשה וכו"כ כה"ג דמעלתו סיד י"ל דל"ב ע
אין מליח כרותח וכ"כ בס' מנחת' מ"ם הרי גם בזריקה הוי יכולין למלוח ולזרוק סיד ועוד דנהו
דסדר הרין כגון בקרבנות ויחיד הוי יכולין להעלותו ע"ג מוכח חיובא אחר מליחה אבל גבי קרבן
תמידין הוי פסודו סדר מעשה התמיד במשנה סוף ס"ד דמ"ם תמיד שהיו מעלין האכרים סמוי
קבא ולמטה ומלוחם ויחיד ללשכת הגזית לקרות שמע והם עשיתו הרבנות וג' פרשיות של
ק"ש וברכו את העם ג' ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים ושוב הוי כפיסין שתי פייסות
ושוב פשטו בניהם והיו מקטירין הקטורות ואח"כ השיכו הגרות ואח"כ מעלין האכרים מן הכבש
למזבח ע"ש וברמב"ם פ"ו מה' תמידין ועם כל דזיוות הכהנים אי אפשר שלא עבר זמן יותר
משיעור מיל בכל מעשים הללו בין מליחה להקריבה וכוה יתבאר לנכין כוונת דברי הירושלמי פ"ב
דנדורים ה"ד דנפתקו שם אי בשר מלוח לשעה נקרא מלוח [ונ"ס לגורר מן המלות] וקאמר
סה דתנינן הוי עלי כבשר מלוח וכו' הלא אמרת מלוח לשעה מלוח ה"א איוו הויא מלוח לשעה
כרתה גותן האכרים ע"כ המלה והוספן [ותורו ומלחן] וטעלהו] אבא שנייא הויא שאם

מה מחיקה היתה במשכן העיד (ג) בר חיננא בשם ר' חנינה שהיו שומן את העור ע"ג העמוד, השף את העור ע"ג העמוד ר' יוסי בשם ר' יהודה בר לוי ר' אחא בשם ר' אחא משום מחק, לדלן הגורד ראשי כלנסיות משום מתוך והתם משום מחק, אר' חייא בר אבא סה לי נ' דברים ר' אמי בשם ריביל הגורד ראשי כלנסאות חייב משום מתוך והמטרה רפייה בשבת חייב משום מחק והמטחת את האבן בשבת חייב משום מכה בפטיש. אמר ר' שמעון בר יאסינה: אמר ריל הצר בכלי צורה והמטחה בכלי זכוכית חייב משום מכה בפטיש. אמר רב יהודה האי מאן דשקיל אקוסי מגלימא חייב משום מכה בפטיש והימ רקפיד עליה, וכתב נאון זיל הכי הצר בכלי צורה כל שהו חייב משום מכה בפטיש ואע"ג דמליג ר' שמעון ואמר (ג) עד [שיוצר כל הצורה יהודה דוא] (ג)... ואי אית בה שתי אותיות בסדר כתיבה חייב משום כתיבה... מרה בעלמא... מכה בפטיש... מרדן ליה בכלי מתכות: כדי שזתך.... כן היא. ופי' אקוסי מגלימי דחייב משום מכה בפטיש מפני שהיא נמר מלאכה והאי אקוסי היא השני בכמה מקומות במסכתא כלים (ג) והוא נקן מי שעושה קופה או

עמים לבינה

מטחה הוא אותן שהן נמלחין ע"כ וביאור הכוונה רוצו לשפוט דמלוח לשעה ג"כ נקרא מלוח כדתנן הרי עלי כבשר מלוח דאם בשל שמים נרד אסור אף הדקרבנות לא היו רק מלוח לשעה כדתני' שהיה מלוחן והטבן ומלוחן ומעלתו א"כ משמע שלא עבר זמן מחלוחת עד ההקרבה ואפ"ה קורא אותו כשר מלוח וע"ז דחה ר' אבא דנהו דהי' יכול להעלותו מיד מ"מ דהי' בהכרח הי' עבר זמן הרבה שהי' משהיו אותן מלהקריב ושוב לא מיקרי מלוח לשעה וזה מבורר כמ"ש וא"כ יקשה והאידך באמת הי' רשאיין להשהותן בהלחן כיון דהיי' כמבושל או כעלי ואכזרים שצלאן אין כהן כשום לריח נירוח וכדקאמר לענין מליחות דם זריקה, אשר על כן מוכרח לומר דיש חילוק בין דם לבשר וכיון דברם שפלוהו אינו עובר עליו חשוב מליחות דם כאכזרים שצלאן אבל בני כשר שנמלח אף דשהה במליחתו איזו שעות אין בזה כלל משום איברים שצלאן, והא דש"ס ברכות דף ל"ח הג"ל דסדמה הש"ס וית מלוח לפריות מבושלים הנה באמת השכיל רש"י לפרש שם שהי' לוח מלוח זה כמה וימים ולא נודע לאיזו צורך כתב כן אבל נתכוין בע"ל לסלק קרש"י זו והאידך סדמה מלוח לפריות מבושלים דהא אין במליחה משום בישול ולזה כתב שהי' היות מלוח זה כמה ימים דבכה"ג לכ"ע שפיר הוי כמבושל לשנות טעמו וענינו לגמרי כדאמרינן בש"ס תענית דף ל"ד דאוכל כשר מלוח בעט"ב אם נשתתה במלוח שלשה ימים ועיין ג"כ ברש"י מעילה דף כ' ע"ב וכוונתו לש"ס תענית הג"ל ועיין סנהדרין דף ע' ע"א לענין בן ס"מ כ"ל ותייתי לי שאח"כ ראייתי בשו"ת נודע ביהודה סהר"ת חו"ד סימן ס"ג שהב"א הקשא לז ע"ד הרמב"ן דכובר דאין במליחה משום בישול כהא דש"ס ברכות דף ל"ח הג"ל ע"ש מה שנתקף ליישב ותמתיי שלא הריגיש כמרש"י במקטנ דמה"ס הוא דכתב שם לפרש שהי' היות מלוח כמה ימים ובע"כ משום רבמלוח איזו שעות לא הוי כמבושל וכהרמב"ן ורק ככלוח כמה ימים הוי כמבושל רשוב אזיל לי' טעמו וכמ"ש והבין, ועיין ג"כ סהר"ת תאו"ת ס' כ"ג שבמח"כ הי' או סמנו כהעלם עין מחלוקות הרמב"ן והר"ן בע"ז הג"ל ועיין ג"כ בשו"ת אבקת רובל למרן הב"י בסימן רס"ז ואכ"ס להאריך יותר (ז) צ"ל דעירא בר וכו' השף את העור ע"ג העמוד חייב משום מה הוא חייב ר' יוסי וכו' ע"ש בירושלמי ס' כלל גדול. (ח) שבת ק"ג ע"ב, ובפי' ר"ח כאן דע"ד ותיא ר' ישמעאל וס"מ היא ע"ש. (י) במקומות שנקרתי יש חסרון ככת"י שלפני ועיין ס' ר"ח שם כתב זיל ואי הווא צורה אית בה אותיות דמקרי חייב משום כותב ואם לאו חייב משום מכה בפטיש וכן המנפה בכלי זכוכית היא גמר מלאכתו שפלאכת זכוכית בניפוח היא עכ"ל. (יג) מ"ש הגאון דאקוסי שנוי בכמה מקומות במסכתא כלים לא נביא כלל ססכתא כלים מלח אקוסי וראיתי בפי' רבינו הגאון כתב כאן דדומה למנכב דתנינן בכמה מקומות וכו' וכלשון הוה כתב גם בערוך ערך אקוסי [ע"ש שהעתיק כל לשון מ"ח] וגם לזה אין ביאור כלל מה ענין מנכב, אבל באמת נשתבש ככולם וצ"ל והאי אקוסי היא "מקב" השנוי בכמה מקומות במסכתא כלים וכן צ"ל בפר"ח ובערוך דדומה "למקב" דתנינן בכמה מקומות, במסכתא כלים" וכוונתם לפרק נ"ז

כיוצא בה ומשתירין ראשי עצים או ראשי קורות או ראשי קנים שצריך לקרן אותן
 הדומה למכה בפטיש בכלי כדי שישוה את פני הכלי בהיות כל מקום גבה או מקום
 נמוך אף כשאורנים בגד או כלים ויש בו ראשי נימין יוצאין האורג מחתך מה
 שרואו מהן ונס יש בגדי צמר התיכות עצים או של קרומות או קליפת פרי
 שמסתככות בצמר ונארגת והני אינן אקוסי מה שהאורג רואו מסלקן ומה שאיי
 האורג רואו כשיראוהו בעדיב הוא מקפיד עליו ועוקר ומשליכו:

רְלָן הכותב שתי אותיות, והמחוק עים לכתוב שתי אותיות, תר כתב אות אחת
 גדולה ויש במקומה כדי לכתוב שתיים סמוך, מחק אות אחת גדולה ויש
 במקומה כדי לכתוב שתיים חייב, אמר ר' מנחם ברי יוסי זה חומר במחוק מכתוב:
רְלָן הבונה והמותר והמכנה והמבעיר והמכה בפטיש רבא ורזי דאמרי תרזיה כל
 מירי דאית ביה גמר מלאכה חייב (נד) משום מכה בפטיש:

עתים לבניה

שם מ"ב ומ"ד ע"ש כמה פעמים ויקנב ע"ש בפי' הר"ש לאחר שנגמר השפה נשתירו קסמין קסנים
 ופוסקין וקטסין ושמי' קניכה יע"ש, (נד) שם דף ע"ה ע"ב, ועיין במשנה שבת דף קמ"ה ע"כ דתגן
 בקלים איספנינן שהורחתן היא גמר מלאכתן דפרש"י שם שחייב בהדחה משום מבל ולבארה
 לשון היא גמר מלאכתן משמע הכוונה לחייב משום מכה בפטיש וכ"כ בספר חן עשיר אלא
 דבספר שושינס לדרד השיג שם עליו דבאובלין ליכא חיוב מכה בפטיש וב"כ בספר יד רוד שם
 אבל באמת בלבוש אור"ח סימן שו"ד כתב להדיא בקולים האיספנינן שחייב גם משום מכה בפטיש
 ונעלמו דבריו גם מהאגון ברוך שעם בשו"ת עשרת חכמים הלך דו"ס מ' י"ש הרב שו"ת אמרי
 אש חלק אור"ח סימן מ"א דששישא להו דאין רין מכה בפטיש באוכל נפש, ומלכד זה נעלם מהם
 ירושלמי ספורש בפרק כלל גדול דגרסונן התם מאן דשחיק תומא [שכותש שומים לעשות מאכל]
 כדחייב משקין חייב משום לש גמר מלאכתו משום מכה בפטיש וכן איתא שם באיתתא דרעביא
 בחיטשא ע"ש הרי מזוריש דרין מכה בפטיש גם באובלין וכהלבוש, והנה במחק אמת וכותב אמת
 אחת כסת"ם באופן שנמר הכשר הס"ת כתיבת אמת זה כתב בספר מנחת חינוך דחייב
 גם משום מכה בפטיש כמו בכל גמר מלאכה ע"ש בסוף מלאכת כותב שוחי' כן אבל לדעתי אין
 חיוב מכה בפטיש כל שעיקר המלאכה נעשה בזה דאל"כ הוציק הקוצר וכל כיוצא יתחייב גם
 משום מכה בפטיש וכ"כ הרב בעל משנת הסודים בספר אודות אליותו דכשעשה המלאכה עם הגמר
 כיהר אין בזה משום מכה בפטיש אלא שתוא כתב דאם אין בהגמר שיעור מלאכה כגון אורג תוש
 אחר ובו השלים הכגד חייב גם משום מכה בפטיש ע"ש ואין לדבריו מעט דמיון דעכ"פ לא נגמר
 גוף המלאכה, אלא בזה חיוב רק על עיקר המלאכה, וזכיתו ומצאתי ג"כ בהירדושי המאורי רשבת
 דף ק"ל שכתב בכתב אמת אחר והשלימו לספר ואורג תוש והשלים הכגד וז"ל והבטי חזרות שאלו
 בה כתונן ויתחייב בהו משום מכה בפטיש וכמו שאמרו במאן דשקיל אגוזי מגלימא, וחתירין
 שאין חיוב ככה בפטיש אלא במלאכה שגשלתה כולה כגון שחצב אבן מהר ונתפרקה כולה
 מסביבותיה ונמצא שגשלתה מלאכת האבן אלא שלא נפלה וזה מכה בפטיש ומספילה שנמצא
 המלאכה כגוף אוחו דבר כבר נשלמה וכן כשקיל אגוזי מגלימא שחרי תגלימא כולה עשויה אבל
 באלו לא נשלם הספר והכגד עדיין וכל שזוהא ערשה לצורך השלמה אינו רין מכה בפטיש שאם
 לא בן אף המלאכות שתחילתן וסופן באין כאחד יתחייב משום מכה בפטיש כגון בקצירה וכיוצא
 בה עכ"ל והדבר ספורש כמ"ש ועפ"י יש ליישב מה דקשיא לי במשנה בסם' כדירות דף י"ש ע"א
 דתגן שבת יורה"כ ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזו טען עשה ר"א מחיוב חטאת
 ור"י פוסק אמר ר' יוסי לא נחלקך על ערשה מלאכה בין השמשות שהיא פסור שאני אומר מקצתה
 עשה היום ומקצתה עשה למחר והכוונה דגם על מה שעשה ביוה"כ ספור דג"כ לא עשה אלא
 מקצת מלאכה וע"ש בגמרא בע"כ וקשה דנתו דאינו חייב משום אותה מלאכה מ"ם יתחייב מיהו
 ביוה"כ משום מלאכת מכה בפטיש דהא חיוב מכה בפטיש עיקרן דק על גמר מלאכה אמנם
 לפס"ש ואין חיוב מכה בפטיש על מה שעשה השלמות גוף המלאכה א"ש ומ"ם עדיין קשה
 דבגמרא שם אמרינן דשאלו ל' יוסי הגביה בין השמשות מהו והשיב להם גם בזה אבי אומר
 מקצת הגבחה היתה היום ומקצתה למחר ומדוע לא שאלו אותו שקיל אגוזי מגלימא בבין השמשות

רלה הבונה כמה יבנה ויהא חייב הבונה כל שדו (נה) והסמכת המכה במשיש
 המעצד והקודה כל שדו חייב זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת
 [בשבת] חייב רשבינ אומר אף המכה בקורנם על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני
 שהיא כמתקן מלאכה. ואוקימנא דבנין כל שדו חי ואף במשכן נמי חי בנין כל

עתים לביתה

שדו רבוז לא מהני תשובתו שחשיב שאני אוצר הסקצתה עשה למחר דמה בכך חי כל חיוב
 מכה במשיש היא בגמר האחרון ולא שייך בזה סקצת מלאכה, ודל רגם בחיוב מכה במשיש גם
 מה שצורך לו למלאכה ומה בעינין שהיה נעשה כלה כאתר וכל שיש לומר גם בזה דהתחלה
 ממנה נעשה חיוב והגמר נעשה למחר חשיבא הגמר רק סקצת מלאכה דמפור [ורלא כדורב אודת
 אליהו הנביל] חובין. (נה) שבת רף ק"ב ע"ב, ועיין פני ידשיע בחי' ביצה רף י"ב שכתב דבמגבן
 דחייב טעום בתה ס"ס במגבן לאכול לאלתר לא שייך בנין כלל דלא גרע סבונה על מנת למחר
 דמפור ע"ש וסיום כע"ע ולא ידעתי מהיכן משיבא לוי לדיב דבונה ע"ס למחר מפור ואנכי לא
 מצאתי והא דאמר בש"ס ביצה רף ל"ב סע"כ לענין צידוד אבנים של ביהכ"ס דבנין קבע אמרה
 תורה בנין עראי לא אמרה תורה ופרש"י בנין עראי שאינו לתקיים התם הכוונה כשגוף הבנין
 לא נעשה כדרך בנין של קיום נעשה רק כדרך צידוד אבנים של ביהכ"ס ע"ש לא כבנין של
 קיום כותרי וקביעות לבנים ע"ש פרש"י ר"ה אצטבא אבל כבנין של קיום ונעשה ע"ס למחר
 סג"ל ראין בכת"ג חיוב בנין, וראיתי בירושלמי שבת טרק כלל גרזל דאמר שם מה בנין היה
 במשכן שהי' מניחים את הקרשים ע"ג האדנים ופריך ולא לשעת חי' ומשני ר"י דכיון שהי' ותיים
 ונוסעים עמ"י הדיבור כמי שהיה לעולם ודיבאי תולק דכיון שהי' במוחים סה"ש שיכנסו לארץ
 כמי שהיה לשעת הווא אמרת בנין לשעה חי' בנין [וכן יש להני' בירושלמי ר"ש הכתנה] והיינו
 ולר"י בשעת הבנין לא הי' לשעה ע"ס למחר אחר זמן כי לא הי' במוחים כי אולי לא יאמר
 השם לנסוע משם ויעובם במדבר ודיב"א אכר כי במוחים חי' בכל עת שיכנסו לארץ חי' סק"ס
 להכניסם עד מחרת חי' הבנין רק לשעה ע"ס למחר ובע"כ צ"ל רגם בנין לשעת חי' בנין וא"כ
 זה תלי' במחלוקת אמרתי בירושלמי הנ"ל והנה בש"ס דילן כשבת ע"ד ע"ב רקאמר רבא דחי'
 קשיה במשכן כמה שהי' קשורין ודעת אהלים ביתחידה הקשו על זה האי קשור ע"ס להחרי
 חי' ע"ש ודיינו אחר שהי' צריכין אח"כ לנסוע משם וא"כ סבוצר ולא ס"ל כייב"א ובע"כ רגם
 בנין לשעה חי' בנין ואולי נאמר דזה רק קשיות אכיו אבל רבא נאמך קאי ברעתי' דמקשיות
 אהלים ולפנין [וכן קאמרי אה"כ מצוירי חלוון היא לרוחא דסדלתא] דס"ל ראין זה חשוב קשור
 ע"ס להחרי דכיון דכתיב עמ"י ד' יתנו וגו' כמי שהי' לעולם והלכה כרבא לגבי אבוי וראיתי
 ג"כ בשו"ת עמרת חכמים חלק תו"ס סוף סימן י"ש שחעור בזה ע"ד הפנ"י וכתב ולא אבזר לומר
 שלא מצאתי דין בונה ע"ס למחר והביא ג"כ מירושלמי וש"ס הנ"ל, ובאמת כבר כתבתי דאין
 פה"ש הכרת דאדרבא י"ל דרבא דהלכה כמותו בכל מקום לגבי אבוי קאי ברעתי' ויש ללמד
 גם ממה שהי' קשורים ביתחידה אהלים ואין זה חשוב ע"ס למחר ואני רואה הדבר מוכרח ע"ס
 מפורש בעירובין דף ג"ה ע"ב דהשיב שם רבא לר"ה דגלי מדבר קא אמרת כיון דכתיב עמ"י
 ד' יתנו ועמ"י ד' יסע כמאן דקביע לחו דמי ע"ש חי' מפורש רעת רבא סדרת ר"י בירושלמי
 הנ"ל וא"כ כע"כ דכאמך לשיטתו' לא חשיבא ג"כ קשור ע"ס להחרי הקשורה דביתחידה אהלים
 וכמ"ש, ועיין בשו"ת התם סופר חלק או"ה סימן ע"ב לענין פתיחת רעגשווי"ם בשבת כמ"ש
 להלוק על הנ"ב עמ"י מחלוקת בירושלמי הנ"ל אי בנין לשעה ע"ס למחר מישב בנין לחיוב
 עלי' ובש"ס דילן כשבת רף ל"א ע"ב השיב עולא לרבה דבמשכן כיון דכתיב עמ"י ד' יתנו כמות
 ע"ס לבנות במקומו דמי א"כ ש"ס דש"ס דילן ס"ל דבנין המשכן כבנין לעולם היא וא"כ בנין
 לשעה ע"ס למחר כבנין מעשה פתיחת הרעגשווי"ם לא הי' מה"ל בנין כלל ע"ש ותוכחתו
 סה"ס אין אני רואה תוכחה כלל דנתן ולענין מותר ע"ס לבנות במקומו שפיר אמר עולא
 דחשיבא במשכן כע"כ לבנות במקומו כיון שהגביל להם החניה לא עמ"י רוצנם רק עמ"י ר'
 חשיבא בכל מקום סקצומו תגלוי לפניו מאו אבל לענין גוף מעשה הבנין כיון שידע שיצטרכו
 לחיות בכל פעם בונים ומותרים שפיר י"ל דלא חי' רק בנין לשעה ונעלם מצנן ש"ס שבת רף
 ע"ד הנ"ל דאדרבא מוכח דס"ל רגם בנין לשעה חי' בנין לדעת אבוי והכי ס"ל לעולא שם דמצוירי
 חלוון ולפנין וא"כ ס"ל כאבוי עייש"ה ואישתמתי' להביא יותר מש"ס עירובין רף ג"ה שהבאתי.

שדו (ו). אמר שמואל המצודר את האבן חייב משום מכה בפטיש פי' מצדד שמיישב אותה במקום שראוי לשומה בבנין, ומתביינן אחד נותן את האבן ואחד נותן את היטם ונותן את היטם חייב דאלמא דגותון את האבן אינו חייב ומסריקין ולטעמך אימא סיפא ר' יחי' אומר אשילו העלה והציהה עיני רימס של אבנים חייב אלא תלתא בניינא דהי תתאי צודדי ועפרא וכן דרך הבנאין שביסוד מצודין את האבנים ומיישבין אותן עיני עפר, מציעאה בעי שינא, עלאה בגזחה [בעלמא] (ח) והמסתא סליג רב ושמואל במסתא ובעושה נקב בלול של תרינגולין ובמאן דעיל שומתא בקופינא דמרא דרב מחייב לזו משום בונה ושמואל מייחייב לזו משום מכה בפטיש ונפקא לה מינה להאי [שאין חייבין על תולדה] במקום אב שלה [ואם בנה בני בשבת ומותח או בנה] ועושה נקב בלול של תרינגולין [בהעלם אחד לרב אינו חייב אלא המאת אחת] שאינו עושה אלא אב ותולדתו [ולשמואל חייב תרתי]. מעיל שומתא בקופינא דמרא פי' [הבנים בתוך נקב הקירוס יד הקירוס] הווא העין שלה. לענין מסתא טסייע ליה ר' אמי לשמואל [ומתריצה למתנתן אליבית] ואית דרביי לה בשם ר' נתן בר הרשעיא דבעא מר' יחזקן [וכן גמי מר' יהושע בן לוי] מסתייע לשמואל בענין מסתא כדכתבינן לעיל אר' חייא בר אבא (נח) ג' דברים סח ל' ר' אמי [בשם ר' בן לוי] וחדא מינידו המסתא את האבן חייב [משום מכה בפטיש ומתביינן] לשמואל מהא מתנתא הקודה כל שדו חייב בשלמא לרב דאמר משום בונה דהי הקודה שקדה נקב בעין כדי לשום בו מסמר עושה [שלא ישלמט ודמי כמי שעושה] חור בכותל כדי לבנות שם בנין ונמצא מתקן תיקן לבנין ותולדת בונה [היא וחייב בכל שדו] אלא לשמואל דאמר משום מכה בפטיש שהיא גמר מלאכה מאי גמר מלאכה אינא הלא הוא מתקן [דבר הצריך] תיקן להגמר בדבר אחר והיא נתינת המסמר שם ופריק [אמר] לך שמואל הקודה היא כגון שקדה במקדה של ברול והיה את המקדה שנקב בו במקומו כמסמר כדי לדרוק בו את העין שדרי גמר את מלאכתו (נו) ואמר מסתייע לענין עיולי שומתא בקופינא שדוא מתולדת הבנין אע"פ שהוא בכלי מהדוא דרב ושמואל דאמרי תריוו (ס) המחזיר מטה של שרסיים בשבת חייב המאת ומתביינן [מהא דתני] המחזיר קני מגורה בשבת חייב

עתיים לבינה

איבוא ריש ל' להדיש כזה דבר חדש והנה רש"י בעירוכין כתב שם ח"ל כיון דכתבי עפ"י ד' יתנו השיבא היא חנייתן להיות נידון כקבע עכ"ל, וג"ל הכונה עפ"י מה דאמרינן בש"ס סוכה דף ל"א ע"א דבגול מרש וקבעו כסוכה עשו בו תקנת מרש להחזיר רק דמיו ופרש"י דלא אמרינן דיסתיו סוכתו להחזיר גוף המרש דאין כאן המסר, "המצוה" משוי ל' כל שבעה כבנין קבע ועי"ש ועפ"י י"ל גם בדגלי מדבר דכיון דהיי' חנייתן עפ"י ד' שנעשו להנות שם אף שלא הי' רק על זמן איזו ימים מי"ם נידונה כקבע והיינו דפרש"י, "השיבא" היא חנייתן להיות נדונה קבע והיינו דהמצוה משוי ל' קבע ועפ"י י"ל גם כבנין המשכן אף דהיי' בנין ע"מ לסתור מ"מ כיון דהי' מצויין כבניית המשכן על זמן חנייתן המצוה משוי ל' בנין קבע אבל בעלמא שפיר י"ל דבנין לשעה לא הי' בנין דבנין קבע היא דאסרה תורה וכל בנין לשעה ע"מ לסתור לאו בנין קבע היא כבלפענ"ד נכון בזה כס"ד ודוק. (ז) לא כתב רבינו לטאי חזי והאיך הי' במשכן לפי שיש בנמרא שם אוקמתות שונות סכמה אמוראי. (ח) כל מה שנכתוב בפנים מוקף בשני תצאי לבנה חסר בהכתיב שלפני והוספתי כל זה עפ"י הש"ס ומי' ר"ח והר"ף שם. (ט) שבת דף ע"ה ע"ב יצ"ל כהגריסין לעיל, ולפניו שם סח ל' רב אשי וצ"ל רב אשי כהנחות הב"ה וכחשתקת רבינו דלא כהגריסין רש"י שם ועפ"י שם בנות רב אשי בספרי מאיר ע"ה. (י) אולי צ"ל וקאמר תנאון רבינו הנגאל מסתייע וכו' או צ"ל ואשכחן סוגי' דקא מסתייע וכו' עיי"ש כמי' רבינו הנגאל. (ק) שבת דף ס"ו ע"א רעין היטב בפרש"י שם ד"ה חייב שספרש דלא כמי' חר"ה כאן אלא

המאמ קנה של ציידין לא יחזיר ואם החזיר פסוד ור' סימאי אמר דמרכיב קרן ענלה חייב קרן משוחמה פסוד ומסורק וזא ראמר כהאי תנא [דחגיגא] מלבנת המטה וכתבי המטה ולחזין של סקבם לא יחזיר ואם החזיר פסוד לא יתקע ואם תקע חייב רב שמעון בן גמליאל אומר אם היה רפוי מתו וכולהו הגי מילי משום לחי לרבנן בתראי וכן תולדת בנין אינון ומשיה מתיינין במאן דעביד ליה דאמינין בי רב המא תאי וזווא מיפה גליאתה דדוה מהרדי לה בשבתא איל האי מרבנן לרב המא מאי דעתך רשוית משום דבנין מן הגד היא גוה דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן איכא איל אנא כרשבינ' סיל דאמר אם היה רפוי מותר. ובירושלמי סא) אמרין קני מנרה למה הוא חייב ר' אבהו בשם ר' יוחנן ורב דזנא תרדיהן אמרין משום בונה סכ) זה הכלל לאתויי דהק קופיזא בקבא בנפן שעשה סימן לידע והיכא דזנתא דקופיזא כמו שנתות שהו בהין :

ר'רן רבן שמעון בן גמליאל אומר אף המכה בקורנם על הסדן בשעת מלאכה סג) חייב אע"פ שלא הכה בו סד) כלום גם זה כמכה במשיש דמי. [מאי קא עביד] רבה ורב יוסף דאמרי תרדוהו מפני [שמאמן] את ידו [וקסברי בני רבבה] דתאי [מאמן] מלמד את ידו אומנות [הכאה היא] ומחייב. [ומקשו] אלא מעתה [חיי אומנתא בשבתא ונמרי] הכי נמי דמחייב. ומרישנא אלא אביי ורבא [דאמרי תרדוהו שכן מרדדי מטי משכן] עושין כן ותגיא נמי הכי. וכתב רבינו האי נאון הכי ודרבה [ורב יוסף דאמרי מפני שמאמן את ידו אין] מירוש שמאמן את ידו מלמד את ידו אומנות [אלא] מניל [את ידו לאותה מלאכה היא] שכן מנהג מרדדי פחים עד עכשוו כשמניחין את המס על הסדן [מכין תולה בקורנם] על הסדן כשמתחיל במלאכה לסבריה דרשבינ' מלאכה [נמורה היא ולא דמי] ומי שנפל מנל לקצור ולא קצר ולא נמי דמי ומי שנפל [קורנם לרדד] ולא ירדד אלא אותה הכאה כמלאכה חשובה לרשבינ' היא סק) וליחא. החרוש כל שהו חייב סק) כי ראויה חרישה כל שהו

עצים לבניה

דמחייבין משום סכה בפשיש ע"ש ועתו"ס ע"ב שם. ועמ"ש במלחמות פרק הנוגה. סא) סי"ב ה"א. סכ) דף ק"ג ע"א. ועיין ערך ערך קפ"ו ותסחתי שלא הביאו מחקרים מש"ס דחכא. סג) שם דף ק"ב ע"ב ותסחת הרי"ף ותוספתא כתי"י סי"ב רשבת בשעת גמר מלאכה ולמי סי"ב רב האי נאון שכתב רבינו בספדן אין כוונתו על שעת גמר מלאכה אלא כשמתחיל במלאכה אבל בשעת גמר מלאכה היא גוף מלאכת סכה בפשיש וצ"ע במי' רבינו תנאל שגורס ג"כ בשעת גמר מלאכה אף כי כתב למרש כמי' הרב האי ועיין היטב בפרי"ש שבת דף ע"ג ס"א ומה שהשיג עליו הר"ן ברי"ט שם ובתוס' י"ט שם. סד) סי' בנפן חשעלה. סה) כל הדברים המוקפים במים הי' חסר בהערתה שלפני ובהכתב יד והוספתי אותם עמ"י הנמרא וסי' רבינו תנאל, וסלה זאת שסיים וליחא"א היא גם במי' ר"ח שם והעתיק סי"ח בדפוס ש"ס חילגא לא ידע הכוונה וזגרו בשתי חנאי לבנה ובאמת הי' כוונתם וליחא לרד"ש בן גמליאל וכאשר לוח גם הרמב"ם כפח"ס שם והרע"ב כתבו ואין הלכה כמותו, אף כי לא ידעתי למה כיון דכללא היא דכל סקום ששנה רשב"ג במשנתו הלכה כמותו, והגם שאיין זה כלל מוחלט ובכמה מקומות פסקי דלא כרשב"ג גם במשנתו עיין תוס' י"ט ש"ח דעריהבין מ"ו ובה מלאכו. אות ש"ו ס"ס כאן חא מהררי אמרתי לפרושי טעמא דרשב"ג ראי לסמוך כמותו ותמצא בכלל זה אויכות רב בספר יד מלאכי אות ת"ס ת"י, וראיתי גם בחירושי המאירי כאן שכתב דאף הרמב"ם השמיט הא דרשב"ג מ"ס נראין הרברים שהלכה היא עכ"ל נראה שכוונתו טעמא שכתבנו, ורבו מתורש ראיתי בכסף משנה ס"ה מחלכות יסודי תורה הי' שכתב הרמב"ם פסק שם כריש לקיש נגד ר' יוחנן אף דר"י ור"ל ב"מ הלכה כתי"י משום דהיא כספק נפשות שלא יהי' נהרג וכ"כ גם בב"מ סוף מ"ח מ"ח יוצא כמה שנסק שם הרמב"ם כ"י ויתרא נגד חכמים דנקים להקל ברינו נפשות שלא יהי' נהרג ע"ש וזה תמוה

לעשות נומא ללעזת ואף במשכן היו תורשין (טו) לק"ה אחד של סממנין. החדש כל שנה המגבש סה) המקרסם המורד כל שנה חייב. המלקט עצים אם לתקן כל שנה אם להסיק בה כדי לבשל ביתה קלה. המלקט עצים אם לתקן כל שנה אם לכהמה כמלא מי הנדי. תיר התולש עלשין המורד ורדין אם לאכילה כנזרנת אם לכהמה כמלא מי הנדי אם להסקה כדי לבשל ביתה קלה אם לימות את הקרקע כל שנה והקשינו אפיו כולדו וגי המלקט לדו [לאכילה] ולכהמה ולחיסק מי לאו את

ענים לבינה

כי זה נגר כמה מקומות שבמחלוקת תנאים או אמוראים בחיוב מיתה ספק הרמב"ם כפי הכללים הסמדים בידעו גם לחייב מיתה ואולי י"ל שלא כתב הכ"ס זה אלא בהנחה דומה"ה המחלוקת היא בתרינגות אדם כשר וכן בתרומה דה"ר רוצה שהיא ברוצה שונג לענין גואל הדם ראם הדשות ביד גואל הדם לתרוגו תרין לעיר מקלפו מ"ם אדם כשר היא כי כשונג בא לידו ולזה י"ל בזה ספק נפשות לחקל לסמוך גם על דעת הפוסק אף שהיא נגד הכלל בפסקי הלכות כי בכמה ענינים יש שהם יוצאין מן הכלל בפסקי הלכות, אבל בעבר עבירה של חיוב מיתה לפי דעת הראוי לסמוך הלכה כמותו ומתיר עצמו למיתה עפ"י התראה שמתרין בו אין לדבר בזה ספק נפשות לחקל דכשם שבמחלוקת הסנהדרין ביהודי נגד רבים שנתרג כפי הכלל החלכה כ"רבים אף דהו' יהודי השובר דפסור תה"י בהכרעות הלכה במחלוקת עפ"י שאר כללים שהם מסורין בירודג, ועיין גרלה סוף מ"ש הניסוק יוסף כמנהגיהן פרק הנשרפין ולא אמרינן ספק נפשות לחקל אלא כגמל עליו מנולת בשבת או דמסקא לן אם עבר עבירה זו אבל היכא דזדאמי עבר עבירה אלא שיש ספק אם יש בזה חיוב מיתה כדי לבקר הישעיים מן העולם מחסורין מפי ובמיתין אותו בספק ע"ש ודברים הללו כתב הרב מגלת אמתו על ספי המצות בשורש התשועי על קשימות הרמב"ן לפי ספק הרמב"ם כלשון המחוייב כיון דמסק נפשות לחקל ע"ש ויש לנו בזה אריכות רב ואבמ"ל, ואוסף בזה עוד כפי המבואר בירושלמי מנהגיהן וספק כן הרמב"ם עפ"י סוף מנהגיהן ח"ו דא"צ שני עינים לסלקת ומיתה אלא בשעת מעשה אבל האיפור עצמו בער אחד דהחוק שחשבו. אח"כ חייב מיתה ומלקות כיון שכבר דהחוק לאיסור ע"ש וכן היא בענין זה כיון שגוף המחלוקת אינו בשעת מעשה שפיר מכריעין ההלכה כפי הכלל ושוב מחוייבין מיתה לחשבו. עליות. (טו) שם ק"ג ע"א, ועיין רש"י כריתות דף י"ז ע"א ד"ה אלא באחד שכתב דרמי לתרש חצי שיעור וזרע חצי שיעור, ודבריו המצומים הוא תנן התרש כל שנה חייב וא"כ אין שיעור למלאכת תרישה האיתה בירושלמי מ"ו דשבת ה"ב אמרו שם כמה יתריש ויחא חייב רב סתגא אמר כדי ליטע ברישא רב אחא כ"ר אמר כדי ליטע וברותה של חיטה ובקרבן עדה שם תמה מה שואל כמה יתריש הוא תנן התרש כל שנה ע"ש ואני מצאתי שתמה כבר על זה באחד זרוע הגרול ה' שבת סימן נ"ה וכתב ונראה בעיני דקא מיבעי' ל"י כמה כל שנה, נראה לכאורה לפ"ו דבאמת אף דתנן כל שנה י"ל דאיה ל"י שיעור אלא דשיעוריו וזמא מסאר שיעוריו מלאכות כספדרס כד"ג בשבת דף צ"א רע"א, וכן נראה דהרי גם בנמרא שם שאלו כל שנה למאי חיו ומשני לכחיה דקרא ולפ"ו צריך שיעור כפי תראוי לכחיה דקרא [ובאורי זרוע שם מפרש דהא דקאמר כדי ליטע וברותה של חמה חייבו נגדויה חסות] וא"כ בפחות כגון שיתחוב וכוותו של חסם סדקיה וכוותא לכחנת תרישה היא מסור כנלמפענ"ד. (טז) לשון הגמרא שם דכוותי' גבי משכן שכן ראוי לקלה וכו' ולשון זה מתוקן יותר כי באמת לא חו' תרשין כלל במסר כש"כ לקלה אחד אלא שחכונת שהי' במשכן דברים הנצרכים לכל המלאכות הללו ואף בחסרון קלה אחד סממנין חו' נצרך תרישה וכמו שבראשו למעלה באות. . ועש"ס שבת דף מ"ט סע"ב דמיותא כריותא הו' זרע ואתם לא תרזעו חם קצרו וכו' ועש"ש"י שם לצורך סממנין, ותומה בעיני למה שביקו תרישה שהיא קדומת לזריעה וקצירה. (סז) הא דלא עורבנתו ותני התורש והמגבש המקרסם וכו' ד"ל דמתחלה נקיס האב ושנב תני תולדת תרישה והני תולדות ניהו וכש"ה הרמב"ם רפ"ה סוף שבת, וי"ל עוד והמגבש המקרסם והמורד היא ממלאכת זרע וכן מפרש בירושלמי מ"ו דשבת ה"ב תנועס המבכרין והמרכב המקרסם המורד וכו' חייב משום זרע ע"ש ותני ל"י אתר התורש כמו רתני גמי אח"ו ממלאכת קצור ועפ"י ניהא הא דנהלקו רבה זרב יוסף בש"ס ריש מ"ק אם חייב כמגבש משים זרע אט משום זרע ע"ש ולא תביאו כלל מסנה מפרשות דהבא ולפ"ש לק"ס דבאמת כיון

כדו לישות קרקע סט) ואוקמה רבה ורב יוסף באנם שאין הקרקע מתייחס בלקיפוח העצים ואין מנכשין אותה הלכך צריך נמי הגי שיעורי אם מחשבתו לבהמה כמלא פי הגדי וכן כולו.

ר"ל הכותב שתי אותיות ט בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד טל) בין משני

עמים לבינה

ולא עירוביטו בתי החורש אין סתמטנה שום תוכחה לכאן או לכאן ועיין מ"ש בכ"ס שם הל"ק בין מנכש למנכש ובאמת בש"ס הזכא כתב להדי' דהוא הערפ' בעקרי הגפנים והצמחים וכן ראיתי אלו' כפר"ס כ"ס סוף פרק איהו נשך כתב וניכוש היא התפורה בשורשי אילנות כמו שחורשין לזרע ע"ש אבל בכ"ס דק"ג ע"א מוכרח להדי' וניכוש היא עקירות עשבים זרעים וכן פי' שם בש"ס וכן בסמנה ס"ב רכלאים ס"ה ועיין ג"כ בש"ס ד"ט"ו המנכש בשמים ובצל"ם ע"ש וכן בעירך ע"ד נכש וא"כ היא תולדת זרע וצ"ע כזה. סט) שם ואב"י כופי ליה בארעא התבריה והרמב"ם ב"מ ח"ה כתב סתם אם לאכילה וכו' ואם לכתובת וכו' והתפלא עליו בספר סוככת הששנה להמתי"ח אלפגרי"ח שחשבים דהיינו באגם או בשדה הביור אבל בשדה שלו חייב בכל שחו ע"ש נראה עהשש הרב דבקצרו לישות את הקרקע חייב גם על הקצירה בכל שחו וכן נראה שהבין הסתרי"א שם אבל באמת לדעתי נראה דכוונת הגמרא דהוא דקתני אם לישות הקרקע בכל שחו היינו להתחייב משום מלאכת הרישה אלא דנתקשו על לישות דקתני ואם לישות את הקרקע וכשמע ראפטר שיהי' יצויר שלא יהי' בחגי לישות את הקרקע להתחייב משום הרישה ג"כ [ולוח הקשו אפו וכו' ושיעור הרישה דבכל שחו לא איצטריך לאשמעינן וגם הי' לו לנקוט זה כרישא] ועל כן משני רבאמת משכתת לי' לפקטום שלא יהי' בזה הקצירה לישות את הקרקע ולזה סתים תברייטא שבשיעורים הללו לעולם חייב משום קצירה אלא שאם הוא עשה כן גם לישות את הקרקע [כגון בשדה ידי' או מהקצירה בכל שחו כבר נתחייב גם משום הרישה וא"כ לק"ם על הרמב"ם כי לעגון חייב הרישה כבר כתב מתתלה ברפ"ה דחייב בחגי גם בכל שחוא אם היא באופן כדו לישות את הקרקע אבל כאן בח"ה דרשק לעגין מלאכת קצירה א"א שיתחייב רק בשיעורים הללו שר"י גם בשו"ת גר"ב מהר"ח סימן ל"ד שכל"כ וכן מצאתי בספרו גם בחי' הסאורי לישות דק"ג ע"א שם ע"ש בסוף ר"ה המכשש, אבל הרב בס' סגות הינוך במלאכת קצור תייה רברי הרמב"ם בתפוח ופשיטא לי' דבקצרו כדו לישות הקרקע חייב גם משום קצירה בכל שחו ומסדה לי' הוא דשבת דף ע"ה בחיוב תוצאת ברבך דתראו לשני דברים ואחד יש לו שיעור וזמא וחשני שיעור גדול דאולינ' כבר שיעור זמא דתמירי עייש"א באריכות והנה מלכד כי לא ראה דברי המאורי הג"ל תנח באמת אין לשידורו שחר דכרבי הגמרא כאשר בארתי בספרי מצות הינוך שם בביתל דבריו דמיונו למלאכת תוצאה היא דיהיו מעוקרא דדדקא במלאכת תוצאה דאם רב ואם מעט תצויא עבד מלאכת תוצאה אלא דשיעורי' היא כמה והוא חשוב לאיזו דבר ולזה אם משכתת איזו עגין שיספיק בו דבר זה בשיעור הוה קשן אם תצויא כשיעור זה חייב, אבל במלאכת קצירה שחיוכו מצד צורך דבר תוצאה וכזה אין שיעור חשוב אלא בשיעורים הנזכרים אם לאכילה וכו' וא"כ כשקצרו כל שחו מה ככך שיש בו שיעור למלאכת הרישה אבל מ"ם על מלאכת קצירה א"א שיתחייב כי בפתות משיעורו אין על זה שם קצירה כלל אלא שם הרישה זולת אם יהי' לנו שיעור זמא שיהי' קצרו' לצורך דבר הנקצר בשיעור פתוח כזה או הי' משערין בו לזה א"א דהתוס' שם ד"ה אם לבהמה ע"ש ודלא כמסד"ש"א שם והדברים ברורים למתבונן. ט) שבת ק"ג ע"א, ולפנינו תנן ג"כ בין משני סמטות וכן בר"ף. טז) עפרש"י שכתב שם אחד שתוחן אלפ"ין, שתי שמות אלה בית. מוכח מדבריו דבכל עגין חייב גם אם אין השתי אותיות תיבה לעצמה וכן משמע סמטות הרי"ף לא דק"ל' הא דקתני נמי בכל לשון הכותב בכתב של כל לשון הרמב"ם ב"מ ס"ה שבת ה"ס כתב בסתם הדכותב שתי אותיות חייב ואח"כ בהלכה יו"ד כתב הדכותב אות כפולה פעמים והיא שם אחד כגון דד תח גג וכו' חייב והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב. מוכח דס"ל דבכתוב שתי אותיות משתי שמות חייב גם אם אינו תיבה לעצמה אבל בכתוב שתי אותיות משם אחד בזה אינו חייב אלא אם היא שם לעצמה כגון דד תת וכיוצא וכדעת ר' יודא בשם ר"ג בברייתא בוף ק"ג ע"ב ע"ש וב"כ הרב המגיד שם וס"ל לרבינו הרמב"ם וגם לד"ג כשתו שמות לא בעינן שיהי' תיבה לעצמה ת"ק רמתניתן בשם אחד וקאמר היינו כשהוא תיבה לעצמה וכשתו שמות אף כשאינו תיבה לעצמה

שמנת בכל לשון עב) חייב אמר ר' יצוי לא חייב שתי אותיות אלא משום רישום

עתיים לטינה

אלא נקיים מתמם משום ראדחא דטילתא דמשתוי שמנת עפ"י רוב היא תיבה לעצמו וכן מצאתי בח"י הרב המאירי במכילתאן שב"כ אלא דלפ"י כיון דגם בכל לשון חייב רחוק שגם בשתי אותיות כמלות לא יהי' תיבה לעצמה בשום לשון שבעולם אלא דאפשר לומר דלחריב"ם הא דחייב בשתי אותיות כפולין בכל לשון חייבו אם כלשון שלכתב זה תוא תיבה לעצמה אבל אם אינו תיבה לעצמה בלשון של כתב זה אף שיחי' תיבה באיזו לשון אחר משל אותה הכתב אינו חייב וצ"ע בזה ובחשובה הארתי. עכ) עמרש"י שם וברסב"ם דהיינו בכתב אותיות של כל לשון וכ"כ הר"ן כל כתב של כל שבעים לשון וכ"כ בח"י המאירי ועיין באור ורוע ה"א ה' תפילין סי' תקפ"ז שכתב בשם רבינו שמחה דכתב גלותא שאנו כותבין בו שמרי הדיוסת אינו חשוב כתב וסותר לכתוב בו סטוק בלא שרשום וכ"כ שם בשמו בחלכית גיטין סימן תשמ"ז דמסול לכתוב חגם בכתובה דקא שכותבין בו שמרי הדיוסת הנקרא משמ"ש שאינו כתיבה כלל והתורה אמרה וכתב ע"ש ועיין ג"כ בשו"ת תשכ"צ ח"א סימן כ' שכתב דסותר לכתוב מגילה לחינוך בכתב משמ"ש שקרין מדבר"ב לפי שאינו קרוי כתב אלא כתב אשורית וכן מח"ס כתב חרסב"ם בתשובה שסותר לכתוב סתקים בלא שרשום בכתובה זו לפי שאינו קרוי כתב וכ"כ רבינו יונה וקשה ראם כל כתב תיך מכתב אשורית אינו קרוי כתב מדוע חייב בשבת בכתב של כל לשון וכס"ש וראיתי בירושלמי שבת שם אמרו מתי בכל לשון אלף אלפא בית כיוסא והיינו שכתב תמונת א' וב' בתמונת כתב יונית משמע לכאורה שהירושלמי מפרש שאינו חייב בכל לשון אלא בכתב של יונית שהחשיבו אז לכתב זה ככתב של אשורית והתירו לכתוב בו גם ס"ח כמבואר בפ"ק דמגילה וראיתי באור ורוע ה' שבת סי' ע"ז שהביא כן בשם הרבינו יואל הלוי שהולק עמרש"י דבשאר כתבים לבר מאשורית ויונית אם כתב ישראל בשבת פסוד דאינו כתיבה ולא החובה מלאכה ובאמת זה נגד כל הראשונים ובאמת אני תמה על הר"י הלוי דגם אם נאמר דשאר כתבים אינם חשובין כתב מ"ם לעיני מלאכת שבת אפ"ו כתיבה כתיב בקרא אלא דהכמים קבלו דגם כתיבה בכלל מלאכה שהיא ג"כ מלאכת מחשבה שהייתה תורה בשבת וא"כ כל כתב שהיא מוסכמת בתמונה ותואר מיוחד ומקובל אצל עם מדינת לתיבות כל שמורותיהם וספריהם היא והדאי מעשה מלאכת מחשבת ככתב אשורית ויונית כדתיב סדינה וסדינה ככתבה ובפרש"י למש"ש פשוט דהשב"א בסיוחם סימן קכ"ב דכתב דכתיב סימן בקרא אינו דחוקא אשורית והולל כל כתב שתייה וס"ש ברבינו יוחנן סוף תיב ר' בשם הר"ה דמתיר לכתוב בתו"ם בכתב משמ"ש שהכתובה עצמה שינוי שהיה לא ניתנה כפינו רק כתיבה תמה שהיא כתב אשורית י"ל דגם הר"ה לא אמר זה רק בכתב משמ"ש שהי' כתב שאינו מתוקן כהוגן ולא נתנו בו אלא איזו הדיוסת וזהו לעיני תו"ם מיקוי כתיבה וזאת שינוי כמ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' יו"ם הי"ד ע"ש אבל אם היא כתב מוסכמת בתמונה מיוחדת ומקובלת באומה לתיבות כל דבר חשוב כמו כתב אשכנזי או לשיו"ן או שודקי' וכיוצא אף שהמלוכין בכתיבתן אין ספקדיין על תמונת התמונה [כאשר בחיק הכתב אשורית שלטו שכתובהה מקפדת על עצמה להיות נכתבת בתמונת תמה וישרה] מ"ם הכתב בעצמותה לפי תמונתה היא כתב ישר בתמונה מיוחדת מוסכמת ומקובלת לתיבות שסודת וספרי ליסוד והכמה נראה ודאי ודכתב שתי אותיות בכתב זה חיי אב מלאכה לחתחייב עליה בשבת ומצאתי להבי' באה"ע סי' קכ"ז שלשול שם אם סותר לכתוב גם בכתב אחר תיך מכתב אשורית וכתב ח"ל ועוד אני אומר שאם באנו לחלק בין כתב הדומה לאשורי לשאינו דומה איכא לאיפולוגי ולומר שאינו כשר לכתוב הגם בכתב הדומה לאשורי כגון כתב משק"י ריכין שהיא כתב אשורי צריך לכתבו כתיקן אבל כל כתב הגמים שהן כתב בפני עצמו שהן כתבים הסכמיים שכותבין בן דין כתבים ושטרות וספריים הוי כתב נסוד וחשיב על הכ"א שרצה לומר לחיך ואני מצאתי כדכר"י מן כהני כן מפרש בר"ן ריש גרדים שב"כ בשם הר"י בר' וסדאי דקונם קונה קונם כיון שהיא מלשון הקדוש אלא שנשתבש גרע פפי מכל לשונות הנכרים שהם לשון נסוד בפ"ע שהכניסו על לשונם ע"ש ולפ"ו אף אם נאמר דבכתב משוכש שאינו כתב בפ"ע ולא תוסכמת להיות כתב לתיבות שטרות וספריים ואין כותבין בו אלא הדיוסת שאין בקיאים במעשה הכתב אין זה בכלל מלאכת כתיבה שהי' חייב עליו מה"ת בכתב בו שתי אותיות אבל בכתב מוסכמת להם בתמונה ותואר מיוחד והיא כתב לעצמה להשתמש בו בכל דבר קטן וגדול בנאות חייב על כתב זה ככותב

שכן כותבין על קרשי המשכן וכו' ומאן דכתב ענג אע"פ דאין דרכו בכך חייב דאע"פ דלא מייחייב משום כותב מייחייב משום רושם וכו' יוסי, ושלום בשתי ידיו מייחייב נמי משום כותב אמילו אליבא דרבנן כדאוקמה אביי דכותב על בשרו חייב טל). כתב אות אחת סמך לכתב (נה) כגון שצמצא כותב נו"ן וזבא וכתב ח"ת סמוך לו ונעשה

עתיים לבניה

בה בשבת כמו על כתב אשוריי ודלא כתרמ"א בפי' ש"י סי"א והג"ב מהד"ת הא"ח סימן כ"ט ועשו"ת נ"ב שם סי' ל"ג ושורית חתם סופר חרו"ט סוף סי' קצ"ה. ואמנם בתשובה לעיר וארשא כתבתי להקשות בהא דתנן והא במשנה ר"י אומר מצינו שם קטן משם גדול כגון שם משמעתן נד מגריאל וכו' ומתמה הש"ס בדק"ג ע"ב על שם משמעתן כי רמי התם המ' פתוחה והכא סתומה וזכיר ר"ח מזה להוכיח דסתום ועשאו פתוח או להיפך כשר בס"ת ולפמ"ש דגם בכותב בכתב של שאר לשונות ג"כ חייב א"כ טע"ל להש"ס דהמשנה מיידי גם בכותב בכתב אשורית ולחדש מזה חיתר בס"ת להכשיר בסתום ועשאו פתוח או להיפך דילמא ר"י דנקיט ע"ד משל שם משמעתן היינו בכותב בכתב של שאר לשונות שאין בהם הכדל בין מ' שנסוף תיבה או אמצע התיבה, אם לא שנאמר דנראה לתו דתוק לומר דר' יתירה יתפוס היצויר כמה שאין החיוב בכתב שלטו כי אם בכתב של שאר לשונות וצ"ע, ע"ג סוכן דצ"ל ומאן דכתב בשמאל, אבל דכרי רבינו בזה תמהים דהא לא קי"ל כר' יוסי אלא כחכמים דפליגי על ר' יוסי ואינו חייב בכותב בשמאל אלא בשתלם כשתי ידיו וכן היא גם ברי"ף וברמב"ם ונראה דמה שסוים וכו' יוסי צ"ל לו' יוסי ע"ש בגמרא בתירוץ דר' יעקב וע"ש פרי"ו דכיון דר"י בין בעי אלא רושם גם בכותב בשמאלו ורושם מיהא תוי, ולפ"ז מסמע וברושם חייב כיון בימין בין בשמאל וכ"כ בפי' רבינו הנגאל שם, ולכאורה צ"ע דהא קשיות הש"ס ה' מדוע נתייב בכותב בשמאל הא אין דרך כתיבה בכך וחינו לפי שדרכן של בנ"א לעשות כל מעשיהם רק ביד ימין וא"כ מה הכדל בין רושם לכותב, איכרא שאני מסופק בכמה מלאכה שבת כגון ודע והרוש וכן כולם אם חייב בעשה המלאכה בשמאל והנה במלאכה דצמצא מצינו ספורש במשנה דף צ"ב ע"א דהמציא בין בימינו בין בשמאלו חייב אך שם פרש"י כשם רבו מהירושמי שכן מצינו כאלעזר הכהן שהיו נושא שכן אחד בימין ושכן אחד בשמאל ע"ש וא"כ אדרבא משמע דרוקא בהצאה חייב בהצאתו ביד שמאלו והצאתו בחשכין בכך, ואמנם מצאתי בתוספתא פ"י דשבת במלאכה תולש דחגיגה בהדיוס התולש בין בימינו בין בשמאלו חייב ועפ"י נראה דאדרבא מהצאה ולפי"ן דכל מלאכה שאין ג"ס לענין יוסר ותוקן המלאכה בין אם נעשה בימין או בשמאל תהי' דחייב בין אם עשה בימינו או בשמאלו לפי שבהם אין בני אדם מקפידין ועושין גם בשמאל ובכתיבה שאני לפי שתמנת כל אותיות נקבעו כפי דרך תהנוג לכתוב בימין ואין דרך כתיבה בשמאל כלל גם על צד התקרה והתכרה וזה שיכתוב בשמאל בטלה דעתו אצל כל אדם כדאמרינן בשבת דצ"ב כמציא משא על חיוט ולזה ברושם שאין בנ"א מקפידין ונדומן להם שורישם גם ביד שמאל איהו רשימה מש"ה חייב גם ברושם בשמאל וכן מסמע מש"ס מנחות רל"ג ע"א דיליף דהנחות תפילין על יד שמאל מכתביב וקשרתם וגו' וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשורה בימין ומסילא דהנחה היא על השמאל ע"ש ולא קאמר בפשוט דהא כתיב וקשרתם ודרך קשורה היא ביד ימין [כמו שדרך כתיבה ביד ימין] א"ז דעשה הקשירה לא שייך להתלוש שהיא ביד ימין דרוקא דפעמים רבות קישר גם ביד שמאלו שאין שום תמנה מחויבת תלוי בהקשירה שלא יהי' אפשר לו לעשותה רק בימין דרוקא משא"כ בכתובה וממילא במלאכה קישר ומתוי ושושם וזווע וכל המלאכות שפיר חייב גם בעשה כיד שמאל דבהם לא מיקרי המעשה ביד שמאל אין דרך בכך וכמ"ש, ולפ"ז תמה בעיני מה שראיתי בספר התרומה הלכות תפילין שכתב דאף דלענין הכשר שיהיה גם הזוהם כלאחר יד כשר מ"ס השוחט בשבת בשמאל פסוד משום דהי' כלאחר יד והביאו גם הב"י באו"ח סימן ל"ב ובעיני דבריו נפלאים דבשושטה בשמאלו לא חשוב כלאחר יד דהיי' במלאכה דצמצא תנן דכלאחר יד פסוד ובתוציא בשמאל חייב עיין שבת דצ"ב וכן בתולש תניא בתוספתא דכלאחר יד פסוד ובתולש בשמאל חייב ואין שום פסוד כלל לומר דהסנית קרייה על האש לבשל בשבת והנזוע ביד שמאלו יהי' פסוד וכן כשאר כל המלאכות ואולי שאין כוונת הסדר התרומה שם בשוחט בשמאל בשבת אלא בשוחט באופן דהוי כלאחר יד וצ"ע, ע"ג שבת שם ק"ד ע"ב, ע"ה שם. ופ"ש כגון וכו' כ"כ בפי' רבינו הנגאל שם ומה נראה דס"ל להר"ה שאינו חייב גם בשתי אותיות משתי שמות

זה עם זה נה ריי זה סמור אבל אם כתב אות אחת והשלים את הספר (ט) וכנן מוחה שצריכה אות אחת להשלימה וכיצא בה ובה השלימה באות אחת חייב וכן אם ארנ תוט אחד השלימו לבגד חייב ואפילו לרבנן דפליג עליה דר' אלעזר לקמן (טז) באחד על הארונ דלהשלים שאני. תנא הניה את אחת חייב ומקי לה אביי (עמ) כנן

עמים לבינה

אלא אם הוא שם במקום אחר ואפשר ולדבותא כ"כ דאפילו בכת"ג פסור בג"ד תבין. (טו) שם ועיין בפ"י ר"ח שם כתב כנן מוחה או ספר. (טז) שם ק"ח ע"א. (טז) וכן גירסת רבינו הגמאל שם וגירסת שלנו רב ששה, ולשון הגמרא שם השתא כתב אות אחת פסור הניה אות אחת חייב (בבב"א) אמר ר"ש הביע כנן שנאלו לגנו של היה ועשאו שני זיינין ופרש"י ועשאו שני זיינין והספר לכך צריך, רבא אמר כנן שנפל לתנו של ד' ועשאו ריש ופרש"י הניאל זה תיקן הספר והי"ל ככתב אות אחת והשלים לספר דאמרינן לעול דהייב ואפילו לרבנן ע"ש ומאוד אתמה על מ"ש תחלה והספר לכך צריך דמלכד דבאותיות זו שהיא תיבה בבני עצמה (כמ"ד זו מסקומו) א"צ שיהי' בספר הצריך לכך דהכותב שתי אותיות שהיא שם בפ"ע חייב לכ"ע בכל מקום שכתב אפילו ע"ג השלחן וכיצא חלת זה הלא שיפוט רש"י בפ"י המשנה דאפילו בשתי אותיות משם אחר שאינו שם בפ"ע ג"כ חייב וכמ"ל איה ע', וגם על מ"ש בתירוץ דרבא הניאל זה תיקן הספר דה"ל ככתב אות אחת והשלים לספר דהייב לכ"ע ולא זכיתי להבין דתיי הש"ס לא תקצא על מה דתניא הגיה אות אחת חייב האידן היתה הגהה רזה אינו שאלה כלל דמה נ"מ האידן היתה ובאיוו אות היתה כי התנה אפשר שתחי' בכלל אות שתחי' כי גם באות ב' אפשר שתחי' הגהה כנן שנפל לגנו דב' ועשאה כ' וכן באות ג' שהוסיף נקודה דיו ועשאה ג' וכן בשאר אותיות והשאלה היתה למה יתחייב בתגיה אות אחת השתא כתב אות אחת פסור הניה לא כש"כ וא"כ אם תירוצא דרבא תו' כנן שצריך שם הספר תיקן זה דתיי ככתב אות אחת והשליכה לספר א"כ לא הצריך כלל לדמר כנן שנפל לתנו של ד' ועשאו ר' מה שזה אין נ"מ לדעת כלל ולא תריך כזה כלום ועיקר תירוץ העלים והי' לו לתרץ כנן שהספר צריך להניחו כזה ובפרט דעל מה דתניא תחלה הניה אות אחת והשלים לספר חייב שאל הש"ס מאן תנא אמר רבה בר רב הונא ר"א היא דאמר אחת על הארון חייב רב אמי אמר אמי' תימא רבנן להשלים שאני הרי דלרבה בר ר"ה גם להשלים פסור להכסים דקו"ל כיותייתו אלא דרב אשי חירש דלהשלים גם לרבנן חייב. והבא הרי לא ידע מתירוצא של רב אשי דיום שבת רבא גולד רב אשי כמבואר בש"ס קידושין דע"ב וא"כ אם רבא בא עתה לחדש ג"כ דין זה דלהשלים לכ"ע תייב האידן הסתירו תחת לשונן שאין שום רמז כלל לחידוש זה כמה שתירץ כנן שנפל לגנו של ד' ועשאו רי"ש ותמה אנו על כל המפורשים שעברו על זה בשתוקה, ומצאתי בחידושי הרב המאירי שם שכתב וי"ל וכן הדין אם נפל גנו של ד' ועשאו ריש ופרישו בירושלמי שהיא גידון כשתים מפני שמתק אחת וכתב אחת והמתיקה מצטרפת לכתיבה עכ"ל רמח זה חדש היא וא"ש בזה תירוצא דרבא אבל אני מתפלל האידן יצטרף המחיקה לכתיבה להיות מיקרי ככותב שתי אותיות שהרי גם במחיקה אינו חייב אלא ע"ס לכתוב שתי אותיות וכאן זיל הבא ליכא שישורא וזיל הבא ליכא שיעורא דרבוי הירושלמי שכתב המאירי מצאתי בירושלמי פרק כלל גזול ה"ב דגוסטין תתם יש שהיא כותב נקודה אחת והייב עליה משום כותב ומשום סתק יש שהיא סתק נקודה אחת והייב עליה משום כותב ומשום סתק האידן עבירה היה דלית ועשאו רי"ש רי"ש ועשאו דל"ת, הייב משום כותב ומשום סתק עכ"ל ואומר אני שאין כוונת הירושלמי כמ' שהשב המאירי דגם באות אחר נתחייב ודעה להעמיס כן גם בהאי תירוצא דרבא הנ"ל [דא"כ הי' לו לרבא לומר כנן שעשה מאות ב' פ' או מאות ג' ג'] אבל כוונת הירושלמי היא בעשה כן בשתי אותיות דהיינו שהי' נכתב דר ועשה מה רד אם בכתיבה ואם במחיקה דהיינו שמתק גג התי' ועשאה ר' ושוב סתק עיגול גג התי' השניה עד שעשאה ד' ונתחייב משום סתק שתי אותיות ומשום כותב שתי אותיות וכן אם עשה נקודה בנג התי' ועיגלה כמר ר' ושוב עשה נקודה ב' השניה ועשאה כמר ר' שג"כ חייב משום כותב שתי אותיות ומשום סתק שתי אותיות אבל אם רק באות אחד עשה כן אין אני רואה שיאמר הירושלמי שיתחשב ככותב וכמתק שתי אותיות ויתחייב משום כותב ומשום סתק ועיין בש"ס גיטין דף י"ט ע"א דהמקביר דיו ע"ג סיקרא בשבת חייב שתיים אחת משום כותב אחת משום סתק ופרש"י שהי' כתובים שתי אותיות של מיקרא

כשהוא אוח אחת עשאה שתי אזהרות ורבה אמר אמילי נמל תנו של [ד' ועשאו ריש]:

ס ל י ק.

כי מכאן ואילך חסר מדכתב יד וחבל על דאברין עד לעת מצוא מצא טוב:

עתים לבניה

והעביר עליה דיו בשבת חייב משום סוחק עיט לכתוב שתי אזהרות ע"ש חרי מפורש כמ"ש דק על שתי אזהרות חייב ולהבנות המאירי בירושלמי תנ"ל א"כ יתחייב כאן גם באות אחת של סיקרא שהעביר עליו דיו וצ"ג בזה וביותר צ"ע רכרי המאירי ור' יאיר עיני בסאור תורתו אכ"ד:

תושלבי"ע בנל"ך ואע"י.

הנה